

MEDENÎ USÛL HUKUKU YÖNÜNDE ANONİM ŞİRKETLERDE EK TASFİYE

Additional Liquidation in Joint-Stock Companies with Respect to Civil Procedure Law

Arş. Gör. M. Zahid DOĞANAY*

Öz: Ek tasfiye kurumu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu öncesi dönemde öğreti ve uygulamada benimsenmesine karşın, ilk kez TTK'nın 547. maddesi ile yasal olarak düzenlenmiştir. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu m. 255'te ise iflâs sonucu sona eren şirketlerde ek tasfiyeye ilişkin özel bir düzenleme bulunmaktadır. Bu iki usûlün kavramsal olarak karıştırılmaması için iradî ek tasfiye ve iflasta ek tasfiye tasnifinin yapılması mümkündür. Çalışmamızın odak noktasını TTK m. 547'de düzenlenen ek tasfiye yolu oluşturmaktadır. Tasfiye işlemlerinin eksiksiz olarak yapıldığı zannı ile şirketin ticaret sicilinden terkininden sonra başka tasfiye önlemlerinin alınmasının zorunlu olduğunun ortaya çıkması hâlinde eksikliklerin giderilmesi ve önlemlerin alınması amacıyla izlenen yola ek tasfiye denilmektedir. Ek tasfiye sürecinin işletilebilmesi için öncelikle bir mahkeme kararına ihtiyaç vardır. Bu sebepledir ki, anonim şirketlerde ek tasfiyenin medenî usûl hukuku kapsamında da ele alınması gerekmektedir. Çalışmada sicilden silinmenin şirketin hukukî durumuna etkisi ve ek tasfiyenin şartları ele alındıktan sonra, ek tasfiye talebinin bir dava mı yoksa çekişmesiz bir yargı işi mi olduğu tespit edilmeye çalışılacaktır. Tespitimiz doğrultusunda ek tasfiyede görevli ve yetkili mahkeme, uygulanacak yargılama usûlü ve yargılama ile tasfiye giderleri hususları ele alınacaktır. Bu çalışmada iflâsta ek tasfiye ile iradî ek tasfiyenin benzeyen ve farklılaşan yönlerine de kısaca değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Anonim Şirketlerde Ek Tasfiye, Ek Tasfiyenin Şartları, Çekişmesiz Yargı, Basit Yargılama Usûlü, Yargılama Gideri.

Abstract: Although the additional liquidation was adopted in doctrine and practice before the Turkish Commercial Code No. 6102, it was legally regulated for the first time in Article 547 of the TCC. Article 255 of the Execution and Bankruptcy Law No. 2004, on the other hand, contains a special provision on additional liquidation in companies that have been dissolved as a result of bankruptcy. In order not to confuse these two procedures conceptually, voluntary additional liquidation and additional liquidation in bankruptcy can be classified. The focus of our study is the additional liquidation procedure regulated under Art. 547 TCC. After the company is cancelled from the trade registry considering that the liquidation procedures have been completed in full, in case it is revealed that it is necessary to take other liquidation measures, the method followed in order to eliminate the deficiencies and to take measures is called additional liquidation. A court order is required before the additional liquidation process can be initiated. For this reason, additional liquidation in joint stock companies should also be considered within the scope of civil procedure law. In the study, after examining the effect of the cancellation of the registry on the legal situation of the company and the conditions of the additional liquidation, it will be attempted to determine whether the request for additional liquidation is a contentious or non-contentious jurisdiction. In line with our determination, the competent and authorized court for the additional liquidation, the trial procedure, the proceedings and the liquidation expenses will be discussed. In this study, the similarities and differences between additional liquidation in bankruptcy and voluntary additional liquidation will also be briefly mentioned.

Keywords: Additional Liquidation in Joint Stock Companies, Conditions of Additional Liquidation, Non-Contentious Proceeding, Simple Trial Procedure, Litigation Cost.

* Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi, zdoganay@cu.edu.tr,

ORCID: 0000-0001-9169-683X

Makale Geliş Tarihi: 14.02.2023, Makale Kabul Tarihi: 05.04.2023

DOI:10.57083/adaletdergisi.1285754

GİRİŞ

Tasfiye, bir şirketin sona erme sebebinin gerçekleşmesi ile kendiliğinden başlayan ve kural olarak şirketin ticaret unvanının sicilden silinmesi ile sona eren süreci ifade eder². Bu genel tanımın dışında tasfiye hâli, istisnai olarak şirketin yetkili organı tarafından alınacak bir karar üzerine tasfiyeden dönülmesi³ (TTK m. 548/1) ya da şirketin iflâs sebebiyle sona ermesine karşın iflâsın kaldırılması⁴ veya tasfiye sürecindeki şirketin devrolunan şirket olması kaydıyla malvarlığının dağıtılmasına başlanılmasından önce birleşme yoluyla (TTK m. 138/1) da sona erebilir.

Tasfiye işlemleri, şirket iflâs dışında bir sebeple sona erdiği takdirde tasfiye memurları tarafından yürütülür. Ancak tasfiye memurlarının tasfiye işlemlerini her zaman eksiksiz ve usûlüne uygun yapmaları mümkün olmayabilir. Gerçekten, bazı hâllerde şirketin ticaret sicilinden silinmesinden sonra yapılması gereken bazı tasfiye işlemleri ortaya çıkabilir. Bu durum, tasfiye memurlarının ihmâlinde veya kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi, hiçbir kusurları olmaması hâlinde de gerçekleşebilir. İşte bu hâlde ek tasfiye veya ihya olarak adlandırılan bu hukukî kurum işletilerek şirket yeniden tescil edilir ve böylece yapılması zorunlu olan tasfiye işlemlerinin tamamlanması sağlanır.

Çalışmamızda öncelikle bir şirketin sicilden terkin edilmesi işleminin hukukî niteliği tespit edilmeye çalışacak, akabinde ise ek tasfiyeye hangi şartlarda başvurulabileceği konusu ele alınacaktır. Daha sonra çalışmanın odak noktası olan ek tasfiye kurumunun medenî usûl hukuku yönüyle ele alınması planlanmaktadır. Bu yapılırken içtihatlarla ve öğretide öne sürülen görüşlere de yer verilerek konu hakkındaki eleştiri ve görüşlere yer verilecektir. Son olarak, benzer bir kurum olan iflâsta ek tasfiye usulüne de kısaca değinilecek, bu sayede TTK m. 547 düzenlemesi ile İcra ve İflas Kanunu m. 255 düzenlemesi arasındaki farklılıklar bir öz hâlinde sunulmaya çalışılacaktır.

---

² Ünal Tekinalp (Reha Poroy / Ersin Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku – II, Vedat Kitapçılık, 14. Bası, İstanbul, 2019, s. 360, Pn. 1568; Mehmet Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, Beta Yayınları, 13. Bası, İstanbul, 2019, s. 388; Hamdi Pınar, “Anonim Şirketlerde Sona Erme ve Tasfiye”, Şirketler Hukuku, Ed. Sami Karahan, Mimoza Yayınları, 2. Baskı, Konya, 2013, s. 763; Oruç Hami Şener, Ortaklıklar Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 4. Bası, Ankara, 2019, s. 643-644; Fatih Bilgili / Ertan Demirkapı, Şirketler Hukuku, Dora Basım-Yayın Dağıtım, 9. Baskı, Bursa, 2013, s. 574; Özlem Karaman Coşgun, Anonim Şirketin Tasfiyesi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 20; Emrullah Kervankıran, Anonim Şirketlerin Tasfiyesi, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 56; Mehmet Ali Aksoy, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Ek Tasfiye, Gazi Kitabevi, Ankara, 2019, s. 85.

³ Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. Karaman Coşgun, s. 289 vd.; Kervankıran, 309 vd.; Şengül Al Kılıç, Anonim Şirketlerde Tasfiyeden Dönme, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s. 101 vd.; Şükrü Yıldız, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 548. Maddesine Göre Tasfiyeden Dönme”, Y. 15, S. 30, 2016/3, İTÜSD, s. 132 vd.

⁴ Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. Hakan Albayrak, İflâsın Kaldırılması, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007, s. 150 vd.

I. ANONİM ŞİRKETLERDE EK TASFİYE

Ek tasfiye kurumu, ilk defa 6102 sayılı TTK m. 547 hükmü ile kanunî düzenlemeye kavuşturulmuştur. Ancak 6102 sayılı TTK'dan önce de tasfiye işlemleri tamamlanmadan sicilden terkin edilen bir şirketin yeniden tescilinin talep edilebileceği kabul edilmektedir⁵.

TTK m. 547 hükmü her ne kadar anonim şirketler esas alınarak düzenlenmişse de bu hüküm limited şirketler (TTK m. 643), sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler (TTK m. 565/2) ve kooperatifler (1163 sayılı Kooperatifler Kanunu m. 98) hakkında da doğrudan uygulanır. Buna karşın, TTK m. 547 hükmünün şahıs şirketlerine uygulanabileceğine dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak öğretide ek tasfiyeye ilişkin TTK m. 547 hükmünün kıyas yoluyla kollektif ve adi komandit şirketler hakkında da uygulanabileceği isabetli olarak kabul edilmektedir⁶.

Ek tasfiyeye ilişkin açıklamalardan ve kurumun usûl hukuku bakımından değerlendirilmesinden önce, konuyla doğrudan ilgili olduğu için bir şirketin ticaret sicilinden terkininin tüzel kişiliğini nasıl etkileyeceği hususuna değinmek gerekmektedir.

A. SİCİLDEN TERKİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Bir ticaret şirketinin sicilden terkin edilmesinin hukukî niteliği hakkında öğretide dört farklı görüş ileri sürülmüştür. İlk görüşe göre⁷, şirketin ticaret unvanının sicilden silinmesi bildiri (açıklayıcı/izhari) niteliktedir. Buna göre şirket, tüzel kişiliğini ticaret unvanının sicilden terkin edilmesiyle değil malvarlığı unsurunun bulunmaması ile kaybeder. Dolayısıyla, bir şirketin tasfiye edilmemiş bir malvarlığı olmasına karşın ticaret sicilinden silinmesi hukukî varlığını sona erdirmez. Ancak hiçbir

⁵ E. Hırş, Ticaret Hukuku Dersleri, 3. Bası, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1948, s. 328; Yaşar Karayalçın, Ticaret Hukuku II. Şirketler Hukuku, Sevinç Matbaası, 2. Baskı, Ankara, 1973, s. 312; Oğuz İmregün, Anonim Ortaklıklar, Yasa Yayınları, 4. Bası, İstanbul, 1989, s. 491; Fahiman Tekil, Anonim Şirketler Hukuku, 2. Bası, İstanbul, 1998, s. 505-506; Salter Uçar, Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye, Kazancı Matbaacılık, İstanbul, 1996, s. 279; Sami Karahan, Anonim Şirketlerde Tasfiye, Mimoza Yayınları, Konya, 1998, s. 265 vd.; Sami Karahan, "Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye", Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, C. I, Beta Yayınları, İstanbul, 2002, s. 445 vd.; Murat Alışkan, "Anonim Şirketlerde Sicil Kaydının ve Tasfiyenin Yeniden Açılması (=İhya)", BÜHF Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, S. 59-60, 2009, s. 7 vd.

⁶ Oruç Hami Şener, Anonim Ortaklıkta Ek Tasfiye (İhya), Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 5; Nazmi Ocağ, "Anonim Şirketlerde Ek Tasfiye", Legal Hukuk Dergisi, C. 20, S. 229, 2022, s. 54-55; Karayalçın da şartları mevcut ise kollektif şirketin sicile yeniden tescilinin istenebileceğini ifade etmektedir (Karayalçın, s. 312).

⁷ Halil Arslanlı, Anonim Şirketler, IV. Kısım Anonim Şirketin Hesapları – V. Kısım Anonim Şirketin İnfisalı ve Tasfiyesi, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1961, s. 235; F. von Steiger, İsviçrede Anonim Şirketler Hukuku, Çev. Tahir Çağa, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1968, s. 400; Tekil, s. 505; Karahan, Tasfiye, 261; Karahan, Ek Tasfiye, s. 456; Alışkan, s. 14-15, 17, 18, 31.

malvarlığı değerinin bulunmaması hâlinde şirket, sicilden terkin edilmemiş olsa bile kişiliğini kaybetmiş olur.

Öğretide ileri sürülen ikinci görüş⁸, ticaret sicilinden terkinin kurucu (ihdası) olduğu yönündedir. Anılan görüşe göre, hukukî açıklık ve güvenlik gereği şirketin tasfiyeye tâbi tutulmamış malvarlığının bulunup bulunmaması tüzel kişiliğin kaybı açısından önemsizdir. Şirketin tüzel kişiliğinin sona ermesi için sicilden silinmesi gerekli ve yeterlidir. Ancak bu görüş, sicilden terkin suretiyle hukukî varlığını kaybeden şirkete ait tasfiye edilmemiş bir malvarlığı unsurunun tespiti hâlinde bunun kime ait olacağı sorusuna ikna edici bir cevap veremediği gerekçesiyle eleştirilmektedir⁹.

“Çift unsur öğretisi” olarak isimlendirilen ve bizim de katıldığımız üçüncü görüşe¹⁰ göre, bir şirketin hukukî varlığının sona ermesi için malvarlığının bulunmaması ve sicilden terkin şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bir şirketin, ticaret unvanı sicilden terkin edilmiş ancak tasfiye edilmemiş malvarlığı unsuru bulunuyorsa veya hiçbir malvarlığı kalmamasına rağmen sicilden silinmemişse hukukî varlığı devam eder.

Öğretide “genişletilmiş çift unsur öğretisi” olarak anılan son görüşe göre¹¹, bir şirketin tüzel kişiliğinin son bulması için malvarlığının tasfiyesi dışındaki diğer işlemlerinin de eksik yapılması ve ticaret sicilinden silinme şartlarının bir arada gerçekleşmesi gerekmektedir. Anılan bu görüş çerçevesinde, bir şirketin tüm malvarlığı değerleri tasfiyeye tâbi tutulmuş ve ticaret unvanı sicilden terkin edilmiş olsa bile tasfiye kapsamında yapılması gereken bazı iş veya işlemlerin yapılmaması durumunda şirketin tüzel kişiliği sona ermez.

Yargıtay’ın bir şirketin ticaret sicilinden silinmesinin hukukî niteliği hakkında yerleşik bir içtihadı bulunmamaktadır. Gerçekten, yüksek mahkeme bazı kararlarında terkin işleminin açıklayıcı olduğu görüşünü¹²

⁸ Aksoy, s. 120; Rumeysa Erdoğan, “Anonim Şirketlerde Ek Tasfiye”, Yıl: 11, S. 43, 2020, TAAD, s. 117-118. *Karaman Coşgun*, şirketin ticaret sicilinden terkininden sonra bir borcunun, alacağının veya ortaklar arasında paylaştırılmayan bir malvarlığı değerinin ortaya çıkması hâlinde şirketin tüzel kişiliğinin mevcut olmadığını, ek tasfiye kurumunun amacının bu gibi hâllerde tüzel kişiliğin yeniden temin edilmesi ve bu sayede eksik kalan tasfiye işlerinin tamamlanması olduğunu ifade etmektedir (Karaman Coşgun, s. 273-274). Yazarın bu açıklamalarından sicilden terkinin kurucu nitelikte olduğu görüşünü savunduğu sonucuna ulaşılabilir. Benzer şekilde bkz. Tekinalp (Poroy / Çamoğlu), s. 377, Pn. 1593; Rıza Ayhan / Hayrettin Çağlar / Mehmet Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, Yetkin Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2020, s. 473.

⁹ Şener, Ek Tasfiye, s. 24-25; Kervankıran, s. 278-279; Asuman Yılmaz, “Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye”, C. XXXII, S. 2, 2016, BATİDER, s. 152-153; Gamze Çakı, *Anonim Ortaklık Tasfiyesinde Alacakların Korunması*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 186.

¹⁰ Şener, Ek Tasfiye, s. 27; Şener, Ortaklıklar, s. 657; Kervankıran, s. 279; Çakı, s. 186-187.

¹¹ Yılmaz, A., s. 154-155; Damla Songur, “Türk Hukukunda Şirketlerin İhyası”, Prof. Dr. Sabih Arkan’a Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 1002-1003.

¹² “Kooperatifin Ticaret Sicilinden silinmesi işlemi kurucu değil, açıklayıcı nitelik taşır. 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 98. maddesinin yollamasıyla uygulanması gereken mülga

açıkça beyan etmiş, bazılarında ise açıklayıcı olduğu görüşünden ayrılarak genişletilmiş çift unsur öğretisine yaklaşan bir görüş¹³ benimsemiştir. Burada “yaklaşan” ifadesini bilinçli olarak kullanıyoruz. Zira Yargıtay tarafından verilen kararlarda sicilden terkinin tüzel kişiliği sona erdireceği, ancak tasfiye işlemleri eksiksiz bir şekilde tamamlanmadığı takdirde sicilden silme işlemine rağmen şirketin tüzel kişiliğinin devam edeceği kabul edilmektedir. Bu yaklaşımın pratik olarak hem sicilden silme işleminin açıklayıcı olduğu görüşüyle hem de genişletilmiş çift unsur öğretisi ile uyumlu olduğu söylenebilir. Gerçekten, her iki görüşe göre de tasfiye işlemlerinde eksiklik olması hâlinde şirketin ticaret sicilinden silinmesi tüzel kişiliğini sona erdirmemektedir¹⁴. Oysa genişletilmiş çift unsur öğretisi uyarınca bir şirketin tüzel kişiliğinin sona ermesi için tasfiye işlemlerinin eksiksiz şekilde yapılması ve ticaret sicilinden silinmesi şartlarının bir arada gerçekleşmesi gerekmektedir. Buna karşın, terkin işleminin açıklayıcı olduğu görüşüne göre bir şirketin hukukî varlığının son bulması sadece tasfiye işlemlerinin eksiksiz bir şekilde tamamlanmasına bağlıdır. Dolayısıyla, verilen kararlarda bu şartların bir arada gerçekleşmesinden bahsedilmediği için Yargıtay’ın bu konudaki görüşünü net olarak belirlemek şu an için mümkün değildir.

6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 224 ve 445. maddeleri uyarınca tasfiye memurları alacaklıların haklarını korumak zorunda olduklarından kooperatifin ticaret sicilinden silinmesi mücerret tüzel kişiliği sona erdirmez. Tüzel kişiliğin sona erebilmesi için tasfiye işlemlerinin eksiksiz tamamlanması, tasfiyesi gereken hususlarda bir eksikliğin kalmaması gerekir. Gerçek durumu yansıttığı ölçüde ticaret sicili hüküm doğurur. Tasfiyenin gerçek anlamda eksiksiz tamamlanmadığı durumlarda tüzel kişiliğin sona erdiği kabul edilemez. Kooperatifin ticaret sicilinden terkin edilmesinden sonra alacak borç ortaya çıkarsa alacaklılar veya ortaklar tasfiye kurulu ile ticaret siciline husumet tevcih ederek ticaret sicilindeki terkin işleminin iptalini ve kooperatife yeniden tüzel kişilik kazandırılmasını isteyebilirler. Bu durumda açılacak ihya davasının sonucunun beklenmesi ve davaya kooperatif tüzel kişiliğinin huzuru ile devam edilmesi gerekir.” Yargıtay HGK, T. 06.06.2018, E. 2017/15-489 - K. 2018/1176 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası). Aynı yönde bkz. 9. HD, T. 25.06.2001, E. 10852/ K. 10921 (Gönen Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, C. III, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 2751); HGK, T. 17.09.1997, E. 1997/11-441 - K. 1997/649 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

¹³ “Şöyle ki; tüzel kişiliği olan davalı Limited Şirketin tasfiye edildiği ve ticaret sicilindeki kaydının terkin edildiği görülmektedir. Tüzel kişilik ticaret sicilindeki kaydının terkinini ile sona erer. Tüzel kişiliğin sona erdiğinin hukuk açısından kabul edilebilmesi için tasfiye işleminin eksiksiz tamamlanmış olması gerekir. Eğer tasfiye işlemleri gerçek olarak tamamlanmamış ve tasfiyede gereken hususlar eksik bırakılmışsa tüzel kişilik ticaret sicilinden terkin edilse bile şirketin tüzel kişiliğinin sona erdiğinden söz edilemez.” Yargıtay HGK, T. 06.06.2007, E. 2007/10-358 - K. 2007/337. Aynı yönde bkz. 6. HD, T. 12.05.2016, E. 2016/3612 - K. 2016/3901; 13. HD, T. 11.03.2020, E. 2018/3625 - K. 2020/3183 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

¹⁴ Karş. Kervankıran, s. 280.

B. EK TASFİYEYE BAŞVURU İÇİN GEREKEN ŞARTLAR

1. Ek Tasfiyeyi Zorunlu Kılan Bir Durumun Varlığı

TTK m. 547/1 hükmü uyarınca, tasfiye işlemlerinin eksiksiz olarak yapıldığı düşüncesiyle şirketin sicilden silinmesinden sonra başka tasfiye önlemlerinin alınmasının zorunlu olduğu ortaya çıkarsa ek tasfiye süreci işletilerek şirketin sicile yeniden tescili istenebilir. Buna göre, ilk olarak hakkında ek tasfiye talep edilecek şirketin ticaret unvanı sicilden terkin edilmiş olmalıdır¹⁵. İkinci şart ise tasfiye sırasında gözden kaçan veya varlığından haberdar olunamayan ancak yapılması zorunlu bir işlemin ortaya çıkmasıdır. TTK m. 547/1 hükmünün gerekçesinde tasfiyeyi zorunlu kılacak bazı durumlar örnekseyici bir şekilde sayılmıştır. Ancak tüm bu sayılan hâlleri üç ana başlık altında ele almak mümkündür.

İlk olarak, şirkete ait bir malvarlığı değeri tasfiyeye tâbi tutulmamış olabilir. Bu durum, söz konusu malvarlığı unsurunun varlığı bilinmekle birlikte unutulması şeklinde gerçekleşebileceği gibi, mevcut olup da tasfiye memurlarınca bilinmemesi veya sonradan ortaya çıkması hâlinde de meydana gelebilir. Ancak ek tasfiyeye başvurulabilmesi için tasfiye aşamasında dikkate alınmayan malın veya alacağın değerinin ek tasfiye giderlerinden daha yüksek olması gerekmektedir¹⁶. Aksi hâlde, ek tasfiyeden beklenen fayda sağlanamayacaktır. Dolayısıyla, şirketin sicilden terkin edilmesinden sonra ortaya çıkan malvarlığının ek tasfiye giderlerini karşılamayacağı önceden öngörülebiliyorsa bu talep, hukukî yararın bulunmadığı gerekçeyle reddedilecektir¹⁷.

Ek tasfiyeyi zorunlu kılacak ikinci durum da şirketin tasfiye aşamasında dikkate alınmayan borçlarının bulunmasıdır. Ancak sermaye şirketlerinin tasfiye işlemlerinin usûlüne uygun bir şekilde yapılarak sicilden terkin edilmeleriyle birlikte borçları sona ermektedir¹⁸. Dolayısıyla anonim ve limited şirketlerde ek tasfiye yoluna bu sebeple gidilebilmesi için ayrıca şirkete ait bir malvarlığı unsurunun bulunması ya da tasfiyenin usûlüne uygun yapılmaması nedeniyle ortakların tasfiye bakiyesinden haksız yere fazla pay almış olmaları gerekmektedir¹⁹. Buna karşın, kolektif şirkette tüm ortaklar veya komandit şirkette komandite ortaklar şirket borçlarından dolayı tüm malvarlıklarıyla sınırsız olarak sorumlu oldukları için, şirkete ait

---

¹⁵ TTK'nın 547. maddesinin 1. fıkrasında sicilden terkinden değil "tasfiyenin kapanmasından" bahsedilmektedir. Ancak öğretilerde bu ifadenin sicilden terkin olarak anlaşılması gerektiği kabul edilmektedir (Şener, Ek Tasfiye, s. 29; Çakı, s. 188. Karş. Karaman Coşgun, s. 274; Ocak, s. 55; Nilüfer Boran Güneysu, "Anonim Şirkette Ek Tasfiyenin Medenî Yargılama Hukukunda Görünümü", Prof. Dr. Selçuk Öztek'e Armağan, C. 1, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2022, s. 578).

¹⁶ Şener, Ek Tasfiye, s. 38; Aksoy, s. 127; Çakı, s. 190.

¹⁷ Şener, Ek Tasfiye, s. 38; Çakı, s. 190.

¹⁸ Yılmaz, A., s. 157. Aksi yönde bkz. Şener, Ek Tasfiye, s. 57.

¹⁹ Şener, Ek Tasfiye, s. 54. Karş. Yılmaz, A., s. 157.

bir malvarlığı değeri bulunmasa bile alacağın zamanaşımı süresi içerisinde ek tasfiye yoluna başvurulabilir²⁰.

Gerekçede, şirket tarafından yapılması gereken veya kabul edilmesi zorunlu olan bir beyan varsa bu durumda da şirketin yeniden tescilinin istenebileceği belirtilmektedir²¹. Örneğin, şirketin taraf olduğu derdest bir dava bulunmasına rağmen dava sonuçlanmadan şirketin ticaret unvanının sicilden terkin edilmesi, henüz ilk tasfiye bilançosu dahi düzenlenmeden şirketin sicilden silinmesi veya şirket lehine verilen bir ipoteğin, borç ödenmiş olmasına rağmen fek edilmemiş olması gibi durumlar şirketin yeniden tescilini gerektirebilir²².

2. İlgililerden Birinin Talebi

TTK m. 547/1'de ek tasfiye yoluna son tasfiye memurları, son yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri veya alacaklılar tarafından başvurulabileceği düzenlenmiştir. Şirketin yeniden tescilini talep edebilecek kişiler sınırlı şekilde sayılmıştır²³. Buna karşılık, TTK m. 547 hükmüne esin kaynağı olan Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun § 273/4. fıkrasında yalnızca "ilgili (*beteiligt*)" ifadesi kullanılmıştır. Kanımızca isabetli olan, sınırlı şekilde saymak yerine menfaati olan herkese ek tasfiyeye başvurabilme imkânının tanınmasıdır²⁴.

TTK m. 547 hükmü uyarınca, şirketin bir borçlusunun ek tasfiyeye başvurabilmesi mümkün değildir. Oysa şirketin yeniden tescilinde borçlusunun da menfaati bulunabilir. Örneğin, şirket lehine ipotek tesis eden

²⁰ Öte yandan, böyle bir durumda şirketin yeniden tescilini istemek yerine TTK m. 237 ve m. 238 hükümleri uyarınca doğrudan ortaklara da başvurulabilir. Ancak TTK m. 264/1'e göre, alacaklıların ortaklara karşı ileri sürebilecekleri haklar şirketin sona erme sebebinin gerçekleştiğinin (yani tasfiye sürecine girdiğinin) Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilân edilmesinden itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğramaktadır. Dolayısıyla, üç yıllık zamanaşımı süresi geçmiş, ancak alacak zamanaşımına uğramamışsa ek tasfiye yoluna gidilebilir (Şener, Ek Tasfiye, s. 6-7).

²¹ Öğretide Şener, şirkete ait herhangi bir malvarlığının bulunmadığı ancak şirketten bir belgenin talep edildiği veya şirketin bir beyanda bulunmasının gerekli olduğu hâllerde ek tasfiye sürecinin işletilmesine gerek yoktur. Yazara göre, bu tür talepler mahkeme tarafından incelenebilir ve mahkemenin şirket yerine geçerek talep edilen belge veya gerekli beyanı vermesi söz konusu olabilir. Bu hususta bkz. Şener, Ek Tasfiye, s. 68-69.

²² Yılmaz, A., s. 157-159.

²³ TTK Gerekçesi m. 547/1; Alışkan, s. 34; Mehmet Emin Bilge, "Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi", C. XVI, S. 3-4, 2012, EÜHFD, s. 290; Karaman Coşgun, s. 280; Yılmaz, A., s. 160; Şirin Güven, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirketlerin Sona Ermesi ve Tasfiyesi", C. 1, S. 1, 2016, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 55; Çakı, s. 207; Boran Güneysu, s. 590-591; Merve Hayran Polat, "Ek Tasfiye Amacıyla Şirketin Yeniden Tescilinin Talep Edildiği Yargılamada Uygulanacak Olan Yargılama Usulünün Değerlendirilmesi", S. 69, 2022, Adalet Dergisi, s. 497.

²⁴ Aynı yönde bkz. Alışkan, s. 34. *Alışkan*'a göre, ek tasfiyeye başvuruda tek sınır dürüstlük kuralı (TMK m. 2) olmalıdır (Alışkan, s. 34).

bir borçlu, borcunu ödemesine rağmen ipoteği fek ettirmemiş, bu sırada da şirket sicilden silinmiş olabilir. Bu durumda, ipoteğin kaldırılması için şirketin yeniden tescil edilmesi gerekmektedir. Ancak kanunun açık hükmü gereği borçlu, ek tasfiyeyi talep edemeyecektir. Yani kanun koyucu, hukukî yararı olmasına rağmen Kanun'da sayılan kişiler arasında yer almayan ilgiliye, ek tasfiyeyi talep açısından şekli anlamda ilgili olmasına imkân vermemiştir. Kanaatimizce bu durum, Anayasa'nın hak arama hürriyetini güvence altına alan 36. maddesine aykırılık teşkil etmektedir. Buna karşın, TTK m. 547'de sayılan kişilerden birinin ek tasfiyeyi talep etmesi hâlinde, hukukî yararı bulunan herkesin yargılamaya katılarak şekli anlamda ilgili olması mümkün olmalıdır. Çünkü hükümdeki sınırlama, yalnızca ek tasfiyeye başvuruda söz konusudur.

Öte yandan, ek tasfiyede kendiliğinden harekete geçme ilkesi geçerli olmadığı için Kanun'da belirtilen ilgililerden biri tarafından ek tasfiye talebi mahkeme önüne getirilmedikçe, Kanun'da sayılmayan bir ilgilinin şekli anlamda ilgili olması mümkün olmayacaktır. Bundan dolayı, madde metninde yer alan “*son tasfiye memurları, yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri veya alacaklılar*” ifadesinin kaldırılmasının, yerine ise “*ilgililer*” ifadesinin getirilmesinin isabetli bir değişiklik olacağı kanaatindeyiz²⁵.

3. Talebin Korunmaya Değer Bir Menfaate Dayanması

TTK m. 547 hükmünün gerekçesinde ek tasfiye talebinin korunmaya değer bir menfaate dayanması gerektiği ifade edilmektedir²⁶. Ancak madde metninde böyle bir şart öngörülmemiş, yalnızca yeniden tescili zorunlu kılan sebeplerin varlığı hâlinde tasfiye memurlarının, yönetim kurulu üyelerinin, pay sahiplerinin ve alacaklıların ek tasfiye talebinde bulunabilecekleri düzenlenmiştir.

Kanımızca bahse konu menfaat kavramı yargılama şartları arasında yer alan hukukî menfaatten başkası değildir. Hukukî menfaat, davacının/ilgilinin mevcut hukukî durumunu daha iyi bir duruma getirecek bir hükme ihtiyaç duymasındır²⁷. Çekişmesiz yargıda maddî anlamda ilgililerin verilecek karardan doğrudan etkilenme ihtimali olduğu için hukukî menfaatleri de her zaman bulunmaktadır. Ancak kural olarak kendiliğinden harekete geçme ilkesinin geçerli olmadığı bazı çekişmesiz yargı işlerinde talepte bulunan maddî anlamda ilgili olmak zorunda değildir. Bir başka anlatımla, çekişmesiz yargıya başvuran kişinin hukukî menfaatinin bulunması maddî hukuktan kaynaklanmayıp bu yolda verilecek kararın

²⁵ *İmregün* şirketin sicile yeniden tescilinin “ilgililer” tarafından istenmesi gerektiğini ifade etmiştir (İmregün, s. 491). Aynı yönde bkz. Alışkan, s. 37.

²⁶ Öğretide de ek tasfiyeye başvuran kişinin hukukî menfaatinin bulunması gerektiği yönünde bkz. von Steiger, s. 400; Tekil, s. 505-506; Karahan, Tasfiye, s. 267; Karahan, Ek Tasfiye, s. 450; Alışkan, s. 32; Bilge, s. 290; Pınar, s. 774; Bilgili / Demirkapı, s. 583; Şener, Ek Tasfiye, s. 77; Kervankıran, s. 283; Karaman Coşgun, s. 280; Yılmaz, A., s. 160; Al Kılıç, s. 384-385; Çakı, s. 211; Ocak, s. 65, 66; Hayran Polat, s. 498-499 ve dn. 16.

²⁷ Emel Hanağası, Davada Menfaat, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 155; Aslı Aras, Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usûlü, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 106.

etkisinden kaynaklı olabilir. Bundan dolayı şekli anlamda ilgililer de çekişmesiz yargıya başvurabilmektedirler. Bu durumda şekli anlamda ilgilinin hukukî menfaatinin olmadığı söylenemez. Zira şekli anlamda ilgilinin kanun gereği menfaatinin bulunduğu kabul edilmektedir²⁸. Dolayısıyla, ek tasfiye talebinde bulunacak kişinin doğrudan ve kişisel bir menfaati bulunmaması dahi kanunda sınırlı olarak sayılan kişilerden olduğu takdirde menfaati olduğu kabul edilmelidir. Örneğin şirkete ait tasfiye edilmemiş bir taşınmazın tespit edilmesi hâlinde ortak sıfatını haiz olmayan bir yönetim kurulu üyesinin ek tasfiye talebinde bulunması mümkün olacak mıdır? Gerçekten söz konusu taşınmaz paraya çevrilerek pay sahipleri arasında dağıldığında ortak sıfatını haiz olmayan yönetim kurulu üyesi bu dağıtımdan pay alamayacaktır. Bu durumda ortak sıfatına sahip olmayan yönetim kurulu üyesi kanunda sayılan kişilerden olduğu için şekli anlamda ilgili iken, doğrudan ve kişisel bir menfaati olmadığı gerekçesiyle maddî anlamda ilgili sıfatını haiz değildir. Ancak sırf şekli anlamda ilgili olduğu için yönetim kurulu üyesinin menfaati olduğu varsayıp yeniden tescil talebi usûlden reddedilmez. Buna karşın, kanun koyucu ek tasfiyeyi talep edebilecek kişileri sınırlı şekilde saymak yerine Alm. POK § 273/4 hükmünde olduğu gibi yalnızca “*ilgili*” ifadesini tercih edilmiş olsaydı, ek tasfiyeye başvuracak kişinin ilgisini (ek tasfiyeden beklediği menfaatini) inandırıcı delillerle ortaya koyması gerekirdi.

4. Menfaatin Elde Edilmesinde Ek Tasfiyenin Tek Yol Olup Olmadığı Meselesi

Ek tasfiye yoluyla şirketin yeniden tescilinin menfaatin elde edilmesinde tek yol olması gerekip gerekmediği hususu öğretilerde tartışmalıdır. Hâkim görüşe göre, ek tasfiye talebinin kabul edilebilmesi için menfaatin yalnızca bu yolla sağlanabiliyor olması gerekir²⁹. TTK m. 547/1 hükmünde belirtilen ek tasfiyenin zorunlu olduğunun anlaşılması ifadesinden de benzer bir sonuca ulaşılmaktadır³⁰. Buna göre, amaca ulaşmayı sağlayan başka yolların varlığı hâlinde ek tasfiyeye gidilemez.

Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre, menfaatin elde edilmesi için hukuk sistemi içinde birden fazla yol öngörülmüşse kişiler bu yollardan istediğini tercih edebilmelidir³¹. Örneğin bir menfaat hem bir dava ile hem de çekişmesiz bir yargı işi ile elde edebiliyorsa, yani her iki durumda da yargıya başvurmak zorunluysa bu imkânlardan herhangi biri işletilebilir. Üstelik çekişmesiz bir yargı işi olması³² sebebiyle ek tasfiye çekişmeli yargıya nazaran çoğunlukla daha hızlı, basit ve ucuz bir şekilde amaca ulaşmayı

²⁸ Aras, Yargılama Usûlü, s. 106.

²⁹ TTK Gerekeşi m. 547/1; von Steiger, s. 400; Tekil, s. 505-506; Karahan, Tasfiye, s. 267-268; Alışkan, s. 32; Karahan, Ek Tasfiye, s. 450; Bilge, s. 290; Pınar, s. 774; Bilgili / Demirkapı, s. 583; Kervankıran, s. 284; Karaman Coşgun, s. 277; Yılmaz, A., s. 161; Al Kılıç, s. 384-385; Güven, s. 55; Aksoy, s. 133 vd.; Ocağ, s. 56; Hayran Polat, s. 499.

³⁰ Bu yönde bkz. Karaman Coşgun, s. 277.

³¹ Şener, Ek Tasfiye, s. 63-64.

³² Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. aşağı II, B, 2.

sağlayacaktır. Dolayısıyla, kişileri ucuz ve hızlı bir yol varken uzun ve meşakkatli bir yol olan çekişmeli yargıya mecbur bırakmamak gerekir. Ancak söz konusu menfaatin elde edilmesinde yargıya başvurma dışında başka bir hukukî yol daha bulunuyorsa artık devlet mahkemelerine başvurulamaz. Bu durumda talep yargılama şartı bulunmadığı gerekçesiyle usûlden reddedilir.

II. MEDENÎ USÛL HUKUKU BAKIMINDAN EK TASFİYE

A. TASFİYE İŞLEMLERİ TAMAMLANMADAN SİCİLDEN TERKİN EDİLEN ŞİRKETİN TARAF VE DAVA EHLİYETİ

Benimsediğimiz çift unsur öğretisine göre şirkete ait bir malvarlığı değeri tasfiye edilmeksizin sicilden terkin edilen şirketin tüzel kişiliği sona ermez. Dolayısıyla, şirketin hak ehliyeti varlığını sürdürmesine karşın, terkinle birlikte şirketin organları ortadan kalkacağı için fiil ehliyeti sona erer³³. Buna bağlı olarak, şirketin taraf ehliyeti devam ederken dava ehliyeti ortadan kalkar.

Şirketin taraf ehliyeti devam ettiği için ek tasfiye yoluyla yeniden tescil edilmesine gerek olmadan şirkete karşı dava açılabilir. Ancak burada davalı şirketin dava ehliyeti bulunmadığı için dava şartı eksikliği mevcuttur (HMK m. 114/1-d). Dolayısıyla HMK m. 115/2 uyarınca mahkeme, ya davayı usûlden ret edecek ya da dava şartı eksikliği giderilebilecek nitelikte ise bunun tamamlanması için kesin süre verecektir. Kanımızca davalı şirketin ek tasfiyesi talep edilerek sicile yeniden tescil edilmesi ve bir veya birkaç ek tasfiye memuru atanması ile bu eksikliğin tamamlanması mümkündür. Bu sebeple, mahkeme davayı usûlden reddetmeyerek şirketin yeniden tescil edilebilmesi ve ek tasfiye memurlarının atanması için davacıya kesin süre vermelidir.

Diğer taraftan, terkin işleminden önce şirketin taraf olduğu bir dava mevcutsa bu dava da terkinle birlikte sona ermez. Ancak bu durumda da taraflardan birinin dava ehliyeti ortadan kalktığı için dava şartı eksikliği gündeme gelir. Dava şartlarının bulunup bulunmadığı, mahkeme tarafından yargılamanın her aşamasında re'sen araştırılır (HMK m. 115/1, c. 1). Bu hâlde, mahkeme davanın taraflarından biri olan şirketin sicilden silindiğini öğrendiği anda somut olaya göre ya (alacaklı sıfatını haiz olması hâlinde) karşı tarafa ya da şirketin yönetim kurulu üyelerine, son tasfiye memurlarına veya pay sahiplerine ek tasfiye sürecini başlatmaları için kesin süre verir. Mahkeme tarafından verilen kesin süre içinde ek tasfiye talep edilmezse dava, dava şartı yokluğu sebebiyle usûlden reddedilmelidir. Buna karşın, verilen süre içerisinde şirketin yeniden tescili talep edildiği takdirde bu husus mahkeme tarafından HMK m. 165 hükmü uyarınca bekletici sorun yapılmalıdır.

---

³³ Şener, Ek Tasfiye, s. 99, 107.

B. EK TASFİYE TALEBİNİN BİR DAVA OLUP OLMADIĞI MESELESİ

TTK m. 547/1 hükmü uyarınca, sicilden terkin edilen bir anonim şirket hakkında ek tasfiye şartlarının oluşması hâlinde son tasfiye memurları, yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri veya alacaklılar, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin ticaret siciline yeniden tescil edilmesini talep edebilirler. Bu bağlamda, kanunun açık hükmü gereği bir şirketin ek tasfiye amacıyla yeniden tescili için bir mahkeme kararına ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla ek tasfiye talebi, bağımsız ve tarafsız mahkemeler tarafından karara bağlandığı için ortada şekli ölçüte göre bir yargılama faaliyeti bulunmaktadır. Diğer taraftan, mahkemenin, soyut bir hukuk kuralı olan TTK m. 547 hükmünü önüne gelen somut olaya uygulaması sebebiyle maddî ölçüte göre de yargılama faaliyeti söz konusudur.

Hem şekli hem de maddî ölçüte göre bir yargılama faaliyeti olan ek tasfiye talebinin bir dava mı yoksa çekişmesiz bir yargı işi mi olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Öğretideki hâkim görüş³⁴ ve Yargıtay uygulaması³⁵ ek tasfiyenin dava yoluyla talep edilmesi gerektiği yönündedir. Madde gerekçesinde de ek tasfiyenin bir dava ile ileri sürülmesi gerektiği ifade edilmektedir³⁶. Ancak ek tasfiyeyi bir çekişmeli yargı işi olarak niteleyen görüşlerin isabetli olup olmadığının değerlendirilebilmesi için öncelikle çekişmeli yargı ile çekişmesiz yargı ayrımının yapılması gerekmektedir.

1. Çekişmesiz Yargı Kavramı ve Çekişmeli Yargıdan Ayırt Edilmesi

Çekişmesiz yargı, ilk kez 12.01.2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 382 ila 388. maddeleri arasında düzenlenmiştir. HMK'nın 382. maddesinin 1. fıkrasında hangi işlerin çekişmesiz yargı işi olduğunun tespiti için bazı ölçütler öngörülmüştür. Anılan hükme göre, “*ilgiliiler arasında uyuşmazlık olmayan*” (m. 382/1-a), “*ilgiliilerin, ileri sürülebileceği herhangi bir hakkının bulunmadığı*” (m. 382/1-b) veya “*hâkimin resen harekete geçtiği*” (m. 382/1-c) hâllerden en az birinin mevcut olduğu durumlar çekişmesiz yargı işi olarak nitelendirilmektedir. Bunun yanında, öğretide “*önleyici etki*” ve “*inşai etki*” ölçütlerinin çekişmesiz yargı işlerinin ayırt

³⁴ Aışkan, s. 33 vd.; Bilge, s. 290; Pınar, s. 772 vd.; Bilgili / Demirkapı, s. 583-584; Şener, Ek Tasfiye, s. 81 vd.; Karaman Coşgun, s. 276 vd.; Yılmaz, A., s. 161-163; Al Kılıç, s. 385; Güven, s. 55; Songur, s. 1005; Çakı, s. 213 vd.; Erdoğan, s. 122; Ocak, s. 66 vd.

³⁵ 10. HD, T. 30.09.2020, E. 2019/5339 – K. 2020/5214; 8. HD, T. 29.06.2020, E. 2019/1118 – K. 2020/4110; HGK, T. 06.06.2018, E. 2017/15-489 – K. 2018/1176; 8. HD, T. 08.11.2018, E. 2016/3179 – K. 2018/18357; HGK, T. 17.09.1997, E. 1997/11-441 – K. 1997/649. Kararlar için bkz. (Kazancı İctihat Bilgi Bankası).

³⁶ TTK Gerekçesi m. 547/1: “*Sicil memurunun şirketi sicilden silme kararına karşı; bir alacağın veya aktifin varlığı kanaat doğuracak bir şekilde belgelendirilerek, silme kararının iptali dava olunmalıdır.*”

edilmesinde diğ er kıstaslarla birlikte değ erlendirilmesi gereken kıstaslar oldu ğ u ifade edilmektedir³⁷.

Bir iş in ç ekiş mesiz yargının kapsamına girip girmediğini değ erlendirmek bizzat hâkimin görevidir. Ancak bu ölçütler çerçevesinde değ erlendirme yaparak bir sonuca ulaşmak her zaman kolay değildir³⁸. Bu sebeple kanun koyucu, özel hukuk alanındaki birçok ç ekiş mesiz yargı iş ini sayarak uygulayıcılara kolaylık sağlamıştır³⁹. Öte yandan, HMK m. 382’de ç ekiş mesiz yargı iş i oldu ğ u açıkça belirtilen bu hâller sınırlı sayıda olmayıp, Kanun’da öngörülen ölçütlerden en az birini sağlaması şartıyla başkaca durumlar da ç ekiş mesiz yargıya tâbi olabilir⁴⁰.

a. Uyuşmazlık Yokluğu Ölçütü

Ç ekiş mesiz yargıyı ç ekişmeli yargıdan ayıran en önemli ölçüt uyuşmazlık (ihtilâf/ç ekişme) yokluğudur⁴¹. Gerçekten ç ekiş mesiz yargıda ilgililer arasında teknik anlamda bir uyuşmazlık olmadığı gibi, bunlar

³⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Baki Kuru, Nizasız Kaza, Ajans Türk Matbaası, Ankara, 1961, s. 27-32; Cenk Akil, “Vesayete İlişkin Olanlar Dışında Türk Medeni Kanunu’nda Yer Alan Çekişmesiz Yargı İşleri”, C. 62, S. 4, 2013, AÜHFD, s. 932, 934-935; Aras, Yargılama Usûlü, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 30; Ali Cem Budak / Varol Karaaslan, Medenî Usul Hukuku, Adalet Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 2020, §21, Pn. 8, s. 351-352. Karş. Necip Bilge / Ergun Önen, Medenî Yargılama Hukuku Dersleri, Sevinç Matbaası, 3. Baskı, Ankara, 1978, s. 28-29.

³⁸ Bu hususta bkz. Murat Atalı, Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku, Cilt III, On İki Levha Yayıncılık, 15. Bası, İstanbul, 2017, s. 2109.

³⁹ Atalı, Pekcanitez Usûl, s. 2111. KARSLI’ya göre kanun koyucu tarafından çekişmesiz yargı işlerinin HMK m. 382/2’de tek tek sayılması isabetli bir yöntem değildir. Bu hususta bkz. Abdurrahim Karşlı, Medeni Muhakeme Hukuku, Alternatif Yayıncılık, 4. Baskı, İstanbul, 2014, s. 52.

⁴⁰ HMK Gereğesi m. 382. Aynı yönde bkz. Baki Kuru, Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 652; Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar Ayvaz/Emel Hanağası, Medenî Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, 5. Baskı, Ankara, 2019, s. 81-82, 738; Atalı, Pekcanitez Usûl, s. 2111; Ejder Yılmaz, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi Cilt 3, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 3491; Karşlı, s. 53; Şanal Görgün / Levent Börü / Barış Toraman / Mehmet Kodakoğ lu, Medenî Usûl Hukuku, Yetkin Yayınları, 8. Baskı, Ankara, 2019, s. 65, 71; Akil, s. 932; Önder Topal, “TMK m. 173/2 ve 3’de Yer Alan Hususların Çekişmesiz Yargı İş i Olup Olmadığ ının Değ erlendirilmesi”, C. XVIII, S. 3-4, 2014, EÜHFD, s. 199; Aslı Aras, “Çekişmesiz Yargı İşlerinde Görev ve Yetki”, İnÜHFD, C. 7, S. 1, 2016, s. 66; Mine Akkan, Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku, Cilt I, On İki Levha Yayıncılık, 15. Bası, İstanbul, 2017, s. 102; Mehmet Kodakoğ lu, Medenî Usul Hukukunda Aslı Müdahale, Legem Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 246; Yargıtay 14. HD, T. 14.06.2012, E. 2012/7475 – K. 2012/8485 (Legalbank Elektronik Hukuk Bankası).

⁴¹ Kuru, Nizasız Kaza, s. 19; Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, Cilt I, Demir Demir Yayıncılık, 6. Baskı, İstanbul, 2001, s. 26; Bilge / Önen, s. 28; Saim Üstündağ, Medeni Yargılama Hukuku C. I-II, 7. Baskı, İstanbul, 2020, s. 33; H. Yavuz Alangoya / M. Kâmil Yıldırım / Nevhis Deren-Yıldırım, Medenî Usul Hukuku Esasları, Beta Yayıncılık, 8. Tıpkı Bası, İstanbul, 2011, s. 51; Görgün / Börü / Toraman / Kodakoğ lu, s. 71; Akkan, s. 103; Kodakoğ lu, s. 246.

birbirlerinin hasmı da değildirler. Diğer bir ifadeyle, çekişmesiz yargı işinde birden fazla ilgili bulunsa ve bu kişiler arasında görüş ayrılıkları olsa dahi ortada maddî hukuka göre tayin edilebilecek bir hasım bulunmamaktadır⁴².

İlgililer arasında bir uyuşmazlığın bulunmaması önemli bir ölçüt olmasına rağmen bazı işlerin çekişmesiz yargının alanına girip girmediğinin belirlenmesinde tek başına yeterli değildir⁴³. Zira ilgililer arasında bir uyuşmazlığın bulunduğu bazı çekişmesiz yargı işleri mevcuttur. Örneğin, aile konutu ile ilgili işlemler için diğer eş tarafından rıza gösterilmediği takdirde hâkimin müdahalesinin istenmesi (HMK m. 382/2-b-7) ya da velayetin eşlerden birinden alınarak diğerine verilmesinin talep edilmesi (HMK m. 382/2-b-13) durumlarında eşler arasında bir çekişme bulunsa bile bu işler Kanun'da öngörülen diğer ölçütlere göre çekişmesiz yargının kapsamına girmektedir. Kaldı ki, örnek olarak verdiğimiz bu durumların çekişmesiz yargı işi sayılacağı HMK m. 382/2'de açıkça zikredilmiştir. Dolayısıyla, ilgililer arasında bir uyuşmazlığın varlığı bu hâlleri çekişmesiz yargının kapsamından çıkarmaz⁴⁴.

b. Sübjektif Bir Hakkın Bulunmaması Ölçütü

Çekişmeli yargıdan farklı olarak çekişmesiz yargıda kural olarak ilgilinin korunmaya muhtaç sübjektif bir hakkı yoktur⁴⁵. Çekişmeli yargıda ise davacı, davalı tarafından ihlâl edilen veya ihlâl edilme tehlikesi bulunan bir hak için mahkemeden hukukî himaye talep etmektedir. Buna karşın, çekişmesiz yargıda ilgilinin bir hakkı ve bunun ihlâli söz konusu olmamakta ancak mevcut bir sorunun çözümü için mahkeme kararına ihtiyaç duyulmaktadır⁴⁶.

Örneğin sona erme sebebi gerçekleştiği için tasfiye sürecine giren bir şirkete tasfiye memuru atanmasını talep eden kişi, bir başka kişiye karşı herhangi bir hak ileri sürmemekte, yalnızca mahkemeden bu hususta bir karar verilmesini istemektedir. Gerçekten bu durumda ilgilinin ihlâl edilen veya ihlâl edilme tehlikesi bulunan herhangi bir hakkı mevcut değildir.

---

⁴² Öğretide KURU, çekişmesiz yargı işlerinin tespiti için hasım yokluğu ölçütünden de bahsetmekte ancak bunun uyuşmazlık yokluğu ölçütünden farklı olmadığını ifade etmektedir (Kuru, Nizasız Kaza, s. 20). Aynı yönde bkz. Üstündağ, s. 33; Alangoya/Yıldırım/Deren-Yıldırım, s. 51; Hakan Pekcanitez/ Oğuz Atalay/ Muhammet Özekes, Medenî Usûl Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, 8. Bası, İstanbul, 2020, s. 34; Akkan, s. 103; Aras, Yargılama Usûlü, s. 27. Karş. Bilge / Önen, s. 28.

⁴³ Kuru, Nizasız Kaza, s. 18; İlhan E. Postacıoğlu, Medeni Usul Hukuku Dersleri, Sulhi Garan Matbaası, 6. Bası, İstanbul, 1975, s. 27; Üstündağ, s. 33; Pekcanitez / Atalay / Özekes, s. 34; Karşlı, s. 55; Akil, s. 933; Topal, s. 199; Akkan, s. 103; Aras, Yargılama Usûlü, s. 26.

⁴⁴ Bu yönde bkz. Atalı, Pekcanitez Usûl, s. 2115-2116.

⁴⁵ Pekcanitez / Atalay / Özekes, s. 35; Atalı, Pekcanitez Usûl, s. 2116; Akkan, s. 106-107; Karşlı, s. 55; Aras, Yargılama Usûlü, s. 29.

⁴⁶ Karşlı, s. 52, 55; Atalı, Pekcanitez Usûl, s. 2117; Akil, s. 933.

c. Kendiliğinden Harekete Geçme Ölçütü

Çekişmeli yargıda kendiliğinden harekete geçme ilkesi uygulama alanı bulmaz⁴⁷ (HMK m. 24/1). Buna karşın, bazı çekişmesiz yargı işlerinde hâkim ilgililerin talebine gerek olmaksızın kendiliğinden harekete geçebilmektedir⁴⁸. Dolayısıyla, çekişmeli yargıda hâkimin talep olmaksızın işe el koyması söz konusu olmadığı için özel hukuk alanında hâkimin kendiliğinden harekete geçmesi gereken tüm işler çekişmesiz yargının alanına girmektedir⁴⁹.

Kendiliğinden harekete geçme ilkesinin uygulandığı çekişmesiz yargı işlerinde hâkim çoğu zaman ilgililerin talebi veya ihbarı üzerine harekete geçmektedir. Zira hâkimin somut olaydan haberdâr olması çoğu zaman

⁴⁷ Aksi yönde bkz. Pekcanitez / Atalay / Özkes, s. 36; Süha Tanrıver, *Medenî Usûl Hukuku*, Cilt I, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, 365; Karlı, s. 245; Meriç, s. 62. Tanrıver, çekişmeli yargıda hâkimin re'sen harekete geçebileceği istisnai hâller olduğunu ifade etmekte, buna örnek olarak 22.11.2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu m. 351/2 hükmüne göre velayetin geri verilmesini göstermektedir (Tanrıver, *Usûl*, 365). Hâlbuki HMK m. 382/2-b-13 hükmünde, kaldırılan velayetin geri verilmesinin çekişmesiz yargı işi olduğu açıkça düzenlenmiştir. Benzer şekilde *Karlı* da kendiliğinden harekete geçme ilkesinin aile ve kişiler hukukuna ilişkin bazı davalarda uygulama alanı bulabileceğini belirtmekte, misal olarak ise TMK m. 426 hükmüne göre vesayet makamının kayımlığı gerektirecek hâllerde re'sen harekete geçebilmesini göstermektedir (Karlı, s. 245). Oysa kanımızca vesayet makamının bu faaliyeti de bir dava değil, çekişmesiz yargı işidir.

⁴⁸ Öğretide bir görüş kendiliğinden harekete geçme ilkesinin sadece seçim yargısında uygulanabileceğini ileri sürmektedir (Ramazan Arslan / Süha Tanrıver, *Yargı Örgütü Hukuku*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2001, s. 178). Ancak bu ilke, bazı çekişmesiz yargı işlerinde de uygulama alanı bulmaktadır. Bu hususta bkz. Sabri Şakir Ansay, *Hukuk Yargılama Usulleri*, Güzel Sanatlar Matbaası, 7. Baskı, Ankara, 1960, s. 28; Kuru, *Muhakeme C. I*, s. 28-29; Necmeddin M. Berkin, *Medenî Usul Hukuku Esasları*, Hamle Matbaası, İstanbul, 1969, s. 23; Postacıoğlu, s. 28; Bilge / Önen, s. 28; Üstündağ, s. 33-34; Ergun Önen, *Medenî Yargılama Hukuku*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1979, s. 6; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 153; Alangoya/ Yıldırım/ Deren-Yıldırım, s. 52; Atalı, Murat, "Avusturya Hukukunda Çekişmesiz Yargı", *Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı-IV*, Ankara, 2005, s. 82; Yıldırım, Kamil, *Alman Hukukunda Çekişmesiz Yargı*, *Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı-IV*, Ankara, 2005, s. 33-34; Görgün/ Börü/ Toraman/ Kodakoğlu, s. 340; Nedim Meriç, *Medenî Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2011, s. 56, dn. 190; Atalı, Pekcanitez *Usûl*, s. 2117-2118; Akkan, s. 107; Tanrıver, *Usûl*, 366; Budak/ Karaaslan, §4, Pn. 33, s. 83 ve §21, Pn. 5, s. 351; Aras, *Yargılama Usûlü*, s. 29-30; Murat Atalı/ İbrahim Ermenek/ Ersin Erdoğan, *Medenî Usûl Hukuku*, Yetkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2020, s. 592-593; Murat Atalı/ İbrahim Ermenek/ Hilal Ünal Kaya, *Yargı Örgütü*, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara, 2020, s. 28, 45-46; Cumhuriyet Rüzgaresen, "Çekişmesiz Yargıda Dosyanın İşlemden Kaldırılma Sebepleri ve Kaldırılma Usûlü", C. 5, S. 1, *Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Arş. Gör. Ceren Damar Şenel Armağanı C. III, 2020, s. 2644.

⁴⁹ Kuru, *Nizası Kaza*, s. 34; Kuru, *Muhakeme C. I*, s. 28-29; Kuru, *Usul*, s. 654; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 81; Görgün/ Börü/ Toraman/ Kodakoğlu, s. 72; Akil, s. 933. Karş. Tanrıver, *Usûl*, 366-367. Aksi yönde bkz. Pekcanitez/ Atalay/ Özkes, s. 33.

mümkün olmaz⁵⁰. Ancak hâkimin re'sen el koyması gereken işler kamu düzenine ilişkin oldukları için tasarruf ilkesi geçerli olmaz ve ilgililer, duruşmalara katılmasalar veya taleplerini geri çektiklerini bildirseler dahi yargılamaya devam edilir⁵¹.

2. Ek Tasfiyenin Çekişmesiz Bir Yargı İş Olması

Kanımızca, HMK m. 382/1'de sayılan ölçütler çerçevesinde değerlendirildiği takdirde ek tasfiyenin bir çekişmesiz yargı işi olduğu anlaşılmaktadır⁵². Zira ek tasfiyede ilgililer arasında teknik anlamda bir uyumsuzluk bulunmamaktadır.

Ek tasfiyede ilgililer ile gerek ticaret sicil müdürlüğü gerekse son tasfiye memurları arasında bir çekişme yoktur. Nitekim ilgililer, mahkemeden bir uyumsuzluğun çözümünü değil yalnızca tasfiye aşamasında yapılması gereken bazı işlemler yapılmadığı için şirketin sicile yeniden tesciline karar vermesini istemektedir. Öte yandan, ticaret sicil müdürlüğünün sona erme sebebi gerçekleşmeyen ve faaliyetine devam eden

⁵⁰ Kuru, Nizasız Kaza, s. 154; Kuru, Usul, s. 662.

⁵¹ Karş. Kuru, Usul, s. 662; Rüzgaresen, Çekişmesiz Yargı, s. 2644.

⁵² Aynı yönde bkz. İbrahim Enes Kale, Şirketler Hukukunda Çekişmesiz Yargı İşleri, Yayınlanmamış YL Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi SBE, Afyonkarahisar, 2019, s. 74; Hayran Polat, s. 504. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun verdiği bir kararda da ek tasfiyenin bir çekişmesiz yargı işi olduğu ifade edilmiştir: "TTK'nın 547. maddesinden düzenlenen ek tasfiyenin HMK'nın 382. maddesinin ikinci bendinde sayılmamış olsa da, maddede sayılanların sınırlı olmadığı, örnek olarak bir kısım çekişmesiz yargı işlerinin gösterildiği, HMK'nın 382. maddesinde bir işin çekişmesiz yargı işi olup olmadığının tespiti için belirtilen ölçütlerden "İlgililer arasında uyumsuzluk olmayan hâller" ve "İlgililerin, ileri sürülebileceği herhangi bir hakkının bulunmadığı hâller" şeklinde belirtilen ölçütler dikkate alındığında, ek tasfiyenin çekişmesiz yargı işi olduğu anlaşılmaktadır." HGK, T. 13.12.2018, E. 2017/11-2924 – K. 2018/1935 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası). İstanbul Bölge Adliye Mahkemesinin 12. Hukuk Dairesi de Hukuk Genel Kurulu kararı ile aynı yönde karar vermiştir (İstanbul BAM, 12. HD, T. 7.5.2019, E. 2019/902 – K. 2019/668, LEXPERA). Ancak bu karar Yargıtay 11. Hukuk Dairesi tarafından bozulmuştur (11. HD, T. 8.10.2019, E. 2019/3602 - K. 2019/6319, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası). İstanbul BAM, 12. HD'nin verdiği başka bir karar ise şu şekildedir: "Dairemizce; Yargıtay 11. HD'nin yerleşik uygulaması gereği tüzel kişiliğin ihyası davalarında istinaf incelemesi neticesinde temyiz yolu açık olarak hüküm verilmekte iken; Yargıtay HGKnun 2017/11-2924 esas 2018/1935 karar sayılı ve 13.12.2018 tarihli ilamı ile şirket davalarında yargılama usulünün düzenlendiği TTK 1521. maddesinin de açılacak davalarda basit yargılama usulünün uygulanacağı, HMK nun 382. maddesinde bir işin çekişmesiz yargı işi olup olmadığının tespiti için belirtilen ölçütlerden "İlgililer arasında ki uyumsuzluk olmayan hâller" ve "İlgililerin ileri sürülebileceği herhangi bir hakkının bulunmadığı hâller" şeklinde belirtilen ölçütler dikkate alındığında, ek tasfiyenin çekişmesiz yargı işi olduğu" nun tesbit edilmesi ve bu tesbitlerin benimsenmesi nedeniyle, daha evvel ki uygulamadan dönülerek çekişmesiz yargı işlerinde temyiz yolu açık bulunmadığından kesin olarak karar verilmiştir." İstanbul BAM, 12. HD, T. 03.09.2020, E. 2020/837 – K. 2020/753. Aynı yönde bkz. İstanbul BAM, 12. HD, T. 15.10.2020, E. 2020/1205 – K. 2020/1019; İstanbul BAM, 12. HD, T. 28.11.2019, E. 2019/2215 – K. 2019/1488; İstanbul BAM, 43. HD, T. 09.10.2020, E. 2020/1778 – K. 2020/147; İstanbul BAM, 43. HD, T. 06.11.2020, E. 2020/1583 – K. 2020/277 (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi).

bir şirketi yanlışlıkla sicilden terkin etmesi ya da tasfiye işlemlerinin eksik veya usûlüne aykırı yapılmasında tasfiye memurlarının bir kusurunun bulunması hâlleri de ek tasfiyede ilgililer arasında bir uyumsuzluk olduğunu göstermez. Zira bu fiillerden dolayı zarar görenler, dilerlerse sorumlulara karşı tazminat davası açabilirler. Bunlar, ek tasfiye talebini doğrudan ilgilendiren hususlar değildir. Bu bakımdan, ek tasfiye uyumsuzluk yokluğu ölçütüne göre bir dava değil çekişmesiz yargı işidir⁵³.

Ek tasfiye, ilgililer tarafından ileri sürülebilecek subjektif bir hakkın bulunmaması sebebiyle de çekişmesiz yargının kapsamına girmektedir⁵⁴. Nitekim ek tasfiye talebinde bulunan ilgili, mahkmeden ihlâl edilen veya ihlâl edilme ihtimali olan bir subjektif hakkı için hukukî koruma talep etmemektedir. Ek tasfiye yoluna başvuran kişinin şirketin alacaklısı olması hâli de bu durumu değiştirmez. Zira ek tasfiyede alacaklı, alacağını ileri sürmemekte, esasen mahkmeden bu hakkın ileri sürüleceği tüzel kişinin fiil ehliyetini kazanması için ticaret siciline yeniden tescilini talep etmektedir. Daha açık ifade etmek gerekirse, alacaklının ek tasfiye talebi ile borçlu şirkete karşı açacağı davanın veya başlatacağı icra takibinin konusu birbirinden farklıdır.

Ek tasfiye talepleri, uygulamada dava olarak ele alınıp bu davanın husumetin yasal hasım⁵⁵ konumunda olan ticaret sicil müdürlüğü ve son tasfiye memurlarına yöneltilmesi suretiyle açılması gerektiği kabul edilmektedir⁵⁶.

Öğretide bir görüş, husumetin yalnızca yasal hasım olan Ticaret Sicil Müdürlüğüne yönetilmesi gerektiğini savunmaktadır⁵⁷. Bu görüşe göre, ek tasfiyeye gidilmesinde kusurun her zaman tasfiye memurlarında olmadığı, tasfiye memurlarının da bu talebi ileri sürebilecekleri göz önüne alındığında davanın her iki tarafında da aynı kişinin olabileceği ve kusuru olmasa da hasım olarak gösterilen tasfiye memurlarının haksız yere yargılama giderlerine mahkûm edileceği belirtilerek tasfiye memurlarına husumet yönetilmemesi gerektiği ifade edilmektedir.

---

⁵³ Aynı yönde bkz. Kale, İ. E., s. 74; Hayran Polat, s. 503; HGK, T. 13.12.2018, E. 2017/11-2924 – K. 2018/1935 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁵⁴ Aynı yönde bkz. HGK, T. 13.12.2018, E. 2017/11-2924 – K. 2018/1935 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁵⁵ Önemle ifade etmek gerekir ki “yasal hasım” uygulamanın oluşturduğu ve HMK’da karşılığı bulunmayan bir kavramdır. HMK’da çekişmeli yargı için davacı ve davalı, çekişmesiz yargı içinse ilgili kavramı kullanılmaktadır.

⁵⁶ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 13.12.2018 tarih ve E. 2017/11-2924 – K. 2018/1935 sayılı kararından sonra İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi’nin ilgili daireleri ek tasfiye taleplerini çekişmesiz yargı işi olarak ele almaya başlamıştır. Bu hususta bkz. yukarı dn. 50. Ancak Yargıtay’ın ilgili özel daireleri ek tasfiyenin dava olarak ele alınması gerektiği yönündeki müstakar içtihatlarını hâlen sürdürmektedir (11. HD, T. 8.10.2019, E. 2019/3602 - K. 2019/6319; 11. HD, T. 23.3.2022, E. 2022/238 – K. 2022/2290, Yargıtay 10. HD, T. 30.09.2020, E. 2019/5339 – K. 2020/5214; 10. HD, T. 01.07.2020, E. 2020/988 – K. 2020/4212, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁵⁷ Karaman Coşgun, 277-279. Aynı yönde bkz. Ocak, s. 68.

Ayrıca öğretide, hasım olarak son tasfiye memurları ve ticaret sicil müdürlüğünün gösterilmesinin zorlama bir çözüm olduğu, husumetin silinme işlemine rağmen tüzel kişiliği devam eden şirkete yöneltilmesi gerektiği ifade edilmektedir⁵⁸. Ancak bu görüşün de bazı sakıncalı yönleri mevcuttur. Örneğin, her ne kadar şirketin tüzel kişiliği devam etse de sicilden terkin ile birlikte organları ve buna bağlı olarak fiil ehliyeti ortadan kalktığı için bu davada şirketi kimin temsil edeceği sorusuna tatmin edici bir cevap vermek zordur. Öğretide bu görüşü savunan yazarlar, şirketin mahkemede yönetim kurulu veya atanacak bir temsil kayyımı tarafından temsil edilmesini önermektedir⁵⁹. Oysa sicilden terkin edilen bir şirketin tüm organları ortadan kalktığı için yönetim kurulunun da görevi sona ermektedir⁶⁰. Dolayısıyla, görevli olmayan yönetim kurulunun şirketi temsil etmesi de mümkün değildir. Diğer yandan, şirketin davada temsil edilmesi amacıyla bir temsil kayyımının atanmasına da ihtiyaç olmadığı kanaatindeyiz. Zira ek tasfiyeye hasım gösterilmeksizin başvurulması gerektiğinden şirkete karşı husumet yöneltilmesi ve buna bağlı olarak kendisine açılan bir dava olmadığı için şirketin temsil edilmesi de gerekmez.

Öğretide savunulan bir diğer görüş ise şirkete karşı dava açılması ya da takip yapılması sebebiyle ek tasfiyenin TTK'da düzenlenen bağımsız bir geçici hukukî koruma niteliğinde olduğunu, bunun en önemli kanıtının TTK m. 547'nin gerekçesi olduğunu savunmakta ve kanun koyucunun tam olarak doğru ifade edememiş olsa da ek tasfiyeyi “geçici tedbir” olarak nitelendirdiğini belirtmektedir⁶¹. Ancak bir hukukî kurumu sadece gerekçedeki ifadeler dikkate alınarak nitelendirmek kanımızca yerinde olmaz. Zira gerekçede bir yandan ek tasfiye kararının geçici bir tedbir kararı olduğu belirtilirken diğer yandan bir dava olduğundan bahsedilmektedir. Oysa HMK m. 382/1'de öngörülen uyuşmazlık yokluğu ve subjektif bir hakkın bulunmaması ölçütlerine göre ek tasfiye bir çekişmesiz yargı işidir. Dolayısıyla hükümet gerekçesinde ek tasfiyenin geçici tedbir kararı veya dava olarak ifade edilmesinin HMK m. 382/1 karşısında bir anlam ifade etmeyeceği ileri sürülebilir.

Ticaret sicil müdürlüğü ek tasfiye yargılamasında hasım olmayıp yalnızca ilgili durumundadır. Uygulamada yasal hasım olarak nitelendirilerek yargılamaya dâhil edilmesinin sebebi ise kamu yararadır⁶².

⁵⁸ Şener, Ek Tasfiye, s. 89 vd. Aynı yönde bkz. Kervankıran, s. 299; Yılmaz, A., s. 162; Çakı, s. 216-217; Boran Güneysu, s. 594. Aksi yönde bkz. 11. HD, T. 08.04.2019, E. 2018/498 – K. 2019/2747 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁵⁹ Şener, Ek Tasfiye, s. 92; Kervankıran, s. 300; Çakı, s. 217. Şirketin temsilinin atanacak bir yönetim kayyımı ile sağlanabileceği yönünde bkz. Boran Güneysu, s. 594.

⁶⁰ Şener'e göre, sicilden silinme ile şirketin tüzel kişiliği sona ermediği için eski yönetim kurulu üyelerinin görevi aynen devam etmektedir. Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. Şener, Ek Tasfiye, s. 108.

⁶¹ Boran Güneysu, s. 585 vd.

⁶² Ali Cem Budak, Medeni Usul Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2000, s. 113. Nüfus kayıtlarının değiştirilmesi taleplerinde nüfus müdürlüğünün kamu yararı gereği yargılamaya katıldığı yönünde bkz. Sema Taşpınar Ayvaz, “Mahkeme Kararıyla Düzeltilmiş Nüfus

Zira ticaret sicil müdürlüğü sicilin doğru ve güvenilir şekilde tutulmasını sağlamakla yükümlüdür. Dolayısıyla ilgili müdürlüğün ek tasfiye talebinden haberdâr olması ve gerektiği takdirde birtakım savunma araçlarını kullanması ticaret sicilinin düzgün şekilde tutulmasına hizmet etmektedir. Ancak kamu yararı düşüncesinin, ek tasfiye talebinin dava olarak ele alınmasına mâkul bir dayanak oluşturmadığı kanaatindeyiz. Bunun yerine, şirketin yeniden tescili için başvurulması hâlinde mahkemenin ticaret sicil müdürlüğünü davet edeceği yönünde bir mevzuat değişikliğinin daha isabetli bir çözüm olacağı ileri sürülebilir⁶³.

Benzer şekilde, son tasfiye memurları da ek tasfiyede hasım değil maddî anlamda ilgililerden biridir. Ancak diğer ilgililere nazaran özel bir konuma sahiptir. Zira ek tasfiyenin usûlüne uygun yapılmamasında bir kusuru varsa doğacak zararlardan sorumlu olacaktır. Dolayısıyla, ilgililerden birinin mahkemeden şirketin yeniden tescilini talep etmesi hâlinde tasfiye memurlarının haberdâr edilmesi hak arama hürriyetine dayalı hukukî dinlenilme hakkının bir gereğidir. Fakat buna ilişkin mevzuatımız bir düzenleme mevcut değildir. Bu sorunun çözümü olarak TTK m. 34/2 hükmü kıyas yoluyla uygulanarak başta tasfiye memurları olmak üzere menfaati bulunan diğer üçüncü kişilerin yargılamaya davet edilmesi sağlanabilir⁶⁴.

C. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME

Çekişmesiz yargı işlerinde aksine hüküm bulunmadıkça sulh hukuk mahkemeleri görevlidir (HMK m. 384). Ancak TTK m. 5/1'e göre, ticarî nitelikteki çekişmesiz yargı işlerine aksine düzenleme bulunmadıkça asliye ticaret mahkemeleri bakmaktadır. Dolayısıyla, ticarî nitelikte bir çekişmesiz yargı işi olduğu için ek tasfiye talebi asliye ticaret mahkemesinin görev alanındadır⁶⁵. Hâlbuki bir gereği bulunmamasına rağmen⁶⁶ TTK m. 547/1'de ek tasfiyenin asliye ticaret mahkemesinden talep edileceği düzenlenmiştir.

HMK m. 384 hükmü uyarınca, aksine bir düzenleme bulunmadıkça, çekişmesiz yargı işlerinde ilgililerden birinin oturduğu yer mahkemesi yetkilidir. TTK m. 547/1'de ise yeniden tescilin şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden isteneceği düzenlenmiştir⁶⁷. Burada

---

Kayıtları Hakkında Tekrar Mahkemeye Başvurulabilir Mi?", Prof. Dr. Ejder Yılmaz'a Armağan, C. 2, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 1857.

⁶³ Karş. Hayran Polat, s. 506.

⁶⁴ Bu hususta ayrıntılı olarak bkz. Budak, s. 116-131.

⁶⁵ Ek tasfiye taleplerinde görevli mahkemenin sulh hukuk mahkemesi olduğu yönünde bkz. Boran Güneysu, s. 590.

⁶⁶ Aynı yönde bkz. Abuzer Kendigelen, Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, On İki Levha Yayıncılık, 3. Tıpkı Bası, İstanbul, 2016, s. 449, dn. 331.

⁶⁷ *Kendigelen*, terkin işlemi yapan ticaret sicilinin bulunduğu yer mahkemesinin yetkili olması gerektiği görüşündedir (Kendigelen, s. 449, dn. 330).

kesin yetki söz konusu olduğu için⁶⁸ HMK m. 384'de düzenlenen genel yetki kuralı uygulanmaz.

D. YARGILAMA USÛLÜ

Öğretide husumetin terkin edilen şirkete yönetilmesi gerektiğini savunan görüşe göre⁶⁹, ek tasfiye davasının ortak sıfatını haiz bir ilgili tarafından açılması hâlinde davaya TTK m. 1521 hükmü uyarınca basit yargılama usûlü uygulanmalıdır. Buna karşılık, ek tasfiyeyi ortak sıfatına sahip olmayan bir ilgilinin özellikle de bir alacaklının talep etmesi durumunda ise HMK m. 118 vd. hükümler uyarınca yazılı yargılama usûlünün tatbik edileceği ileri sürülmektedir. Ek tasfiyeyi bir tür geçici hukukî koruma olarak nitelendiren *Boran Güneysu* ise, HMK m. 316/1-c hükmüne dayanılarak basit yargılama usûlünün uygulanacağını savunmaktadır.

Ancak biz, çekişmesiz bir yargı işi olduğundan, talep eden ilgilinin ortak sıfatını haiz olup olmadığına bakılmaksızın ek tasfiyede basit yargılama usûlünün uygulanması gerektiğini düşünüyoruz⁷⁰ (HMK m. 385/1).

Ayrıca ek tasfiye, çekişmesiz bir yargı işi olduğu için mahkemenin ek tasfiyeyi gerektirecek olguların varlığını re'sen araştırması gerekmektedir (HMK m. 385/2). Ancak burada re'sen harekete geçme ilkesi yerine tasarruf ilkesi geçerli olduğundan ilgililer, başvuru dilekçelerinde şirketin yeniden tescilini zorunlu kılan sebeplerin bulunduğunu ikna edici delillerle ortaya koyarak mahkemeden ek tasfiyeyi talep etmelidirler. Buna karşılık, talepte bulunan ilgililerin tasfiyenin gereği gibi yapılmadığını, şirketin tasfiyeye tâbi tutulmamış bir malvarlığının veya ödenmemiş bir borcunun olduğunu tam olarak ispatlamaları gerekmez⁷¹. Zira ek tasfiyede re'sen araştırma ilkesi geçerli olduğu için mahkeme maddî olaylar ve ispat araçlarını kendisi toplar ve kararını buna göre verir⁷². İlgililerin gösterdiği deliller ise yalnızca yol gösterici niteliktedir. Dolayısıyla mahkeme, ilgililerin dilekçelerinde ortaya koyduğu maddî olayların ve delillerin yanında ilgililerce belirtilmeyen olay ve delilleri de dikkate alır.

⁶⁸ Boran Güneysu, s. 588; Yargıtay 23. HD, T. 14.11.2019, E. 2018/1234 – K. 2019/4753; 20. HD, T. 22.04.2019, E. 2019/1426 – K. 2019/2871 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁶⁹ Şener, Ek Tasfiye, s. 93.

⁷⁰ Aynı yönde bkz. Hayran Polat, s. 509; HGK, T. 13.12.2018, E. 2017/11-2924 – K. 2018/1935 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁷¹ Boran Güneysu, s. 603. Karş. TTK Gereğesi m. 547/1; Şener, Ek Tasfiye, s. 80.

⁷² Hayran Polat, s. 509. Alman hukukunda da mahkemenin FamFG § 26 hükmüne göre ek tasfiyenin gerekli olup olmadığını re'sen araştırması gerektiği ifade edilmektedir. Bkz. BeckOGK/*Bachmann*, AktG § 273, Rn. 28. Ek tasfiye yargılamasında re'sen araştırma ilkesinin geçerli olmadığı yönünde bkz. Boran Güneysu, s. 584.

E. EK TASFİYEDE GİDERLER

I. Yargılama Giderleri

Uygulamada ek tasfiyenin bir dava olarak ele alındığından yukarıda bahsetmiştik. Yargıtay içtihatlarına göre, ek tasfiye davasında davalılar terkin işlemini yapan ticaret sicil müdürlüğü ve son tasfiye memurlarıdır. Bu durumda, ek tasfiye talebi mahkeme tarafından haklı bulunduğu takdirde yargılama giderlerinin davalılara yükletilmesi gerekir (HMK m. 326/1). Ancak Yargıtay tarafından yasal (veya zorunlu) hasım olarak kabul edildiği için dava aleyhinde neticelense dahi ticaret sicil müdürlüğü yargılama gideri ve vekâlet ücretinden muaf tutulmaktadır⁷³. Dolayısıyla, yargılama gideri ve vekâlet ücreti tek başına tasfiye memurlarına tahmil edilmektedir⁷⁴. Ek tasfiye taleplerinin dava olarak ele alındığı mevcut durumda, kusuru olmayan tasfiye memurunun yargılama giderlerini ödemekten kurtulmasının tek yolu HMK m. 312/2 uyarınca ilk duruşmaya katılıp davayı kabul etmesidir⁷⁵.

Kanaatimizce çekişmesiz yargı işi olması sebebiyle ek tasfiyede yargılama giderlerine talepte bulunan kişi katlanmalıdır. Bu çözüm tarzı hakkaniyete de uygundur. Zira ek tasfiyenin suni bir şekilde çekişmeli yargının alanına dâhil edilmesi, tasfiye memurlarını kusurları olsun veya olmasın yargılama giderini ve vekâlet ücretini karşılamaya mecbur

⁷³ Yargıtay 11. HD, T. 01.07.2020, E. 2020/1600 – K. 2020/3388; 11. HD, T. 08.10.2019, E. 2019/3602 – K. 2019/6319; 11. HD, T. 04.04.2019, E. 2019/1272 – K. 2019/2661, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası. Buna karşın TTK'nın geçici 7. maddesi uyarınca ticaret sicil müdürlüğü tarafından re'sen silinen şirketler hakkında açılan ek tasfiye davasında, her ne kadar yasal hasım olsa da başka hasım olmadığı için ticaret sicil müdürlüğü aleyhine yargılama giderleri ve vekâlet ücretine hükmedilmektedir; “Bölge Adliye mahkemesi kararının gerekçesinde, davalı kurum tarafından terkin işleminin usul ve yasaya uygun olarak yapılmadığı kabul edilmekle birlikte, davada aktif bir duruş sergilemediği ve yasal hasım olduğu belirtilmiş olup, yargılama giderleri davacı üzerinde bırakılmıştır. Ancak, ihyası talep edilen şirket aleyhine açılan davanın varlığına rağmen şirketin, TTK'nın Geçici 7. maddesine göre 18.02.2015 tarihinde re'sen terkin edildiği, terkinine ilişkin ihtarin yalnız ilan yoluyla yapıp, TTK'nın Geçici 7. maddesinin 4. fıkrasının “a” bendi uyarınca sicil kayıtlarına göre şirketi temsile yetkili kişilere ayrıca tebligat yapılmadığı anlaşılmalı, terkin işlemini TTK'nın Geçici 7. maddesine uygun olarak yapmayan davalı kurumun yargılama giderlerinden sorumlu olacağı açıktır. Ayrıca davalı ... Sicil Müdürlüğü terkin işlerini yapması ve yargılamanın ilk celsesinde davayı kabul etmemesi nedeniyle de yargılama giderlerinden sorumludur.” 11. HD, T. 11.12.2019, E. 2019/4755 - K. 2019/8101. Aynı yönde bkz. 11. HD, T. 02.03.2020, E. 2020/608 – K. 2020/2218, 11. HD, T. 09.09.2019, E. 2019/2884 – K. 2019/5138, 11. HD, T. 30.04.2019, E. 2019/1479 – K. 2019/3306 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁷⁴ 11. HD, T. 08.04.2019, E. 2018/498 – K. 2019/2747; 11. HD, T. 04.04.2019, E. 2019/1272 – K. 2019/2661, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

⁷⁵ “Ticaret Sicil Müdürlüğü yasal hasım olduğundan yargılama giderlerinden sorumlu değil ise de, davacı taraf, ihya davası açmakta haklı olduğundan ve davalı tasfiye memuru ilk celsede gelip davayı kabul etmediğinden, HMK 312/2 maddesi gereğince davalı tasfiye memurunun yargılama giderlerinden sorumlu tutulması gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamış ve kararın bozulmasına karar verilmesi gerektirmiştir” (11. HD, T. 23.3.2022, E. 2022/238 – K. 2022/2290, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

bırakmaktadır. Oysa tasfiyenin eksik veya usûle aykırı yapılmasında tasfiye memurlarının kusurlarının bulunmadığı hâller de söz konusu olabileceği için böyle bir durumda yargılama giderinin ve vekâlet ücretinin tasfiye memurlarına yükletilmesi âdil olmaz. Bundan dolayı ek tasfiye, olması gereken şekliyle çekişmesiz yargı işi olarak görülmeli ve yargılama giderleri talepte bulunan ilgiliye yüklenmelidir. Buna karşın, ek tasfiyeye gidilmesinde tasfiye memurlarının veya ticaret sicil müdürlüğünün kusuru varsa talepte bulunan ilgili, yaptığı masraflar için bu kişilere başvurabilmelidir. Diğer taraftan, ek tasfiyenin zorunlu hâle gelmesinde hiç kimsenin kusurunun olmaması ve şirkete ait değerlendirilmemiş bir malvarlığının bulunması durumunda talepte bulunan kişi, yaptığı masrafları tasfiye edilecek bu malvarlığı değerinden karşılamalıdır.

Ayrıca önemle belirtmek gerekir ki, çekişmesiz yargı çekişmeli yargıya kıyasla daha az masraflı, hızlı ve basit bir yoldur. Aslında çekişmesiz yargıya tâbi olan bir iş, suni bir şekilde çekişmeli yargının alanına dâhil edildiğinde hem yargılama masrafları artacak, hem karşı vekâlet ücreti doğacak hem de yargılama süreci uzadığı için başkaca zararlar meydana gelebilecektir. Bu ise usûl ekonomisi ilkesinin ihlâli sonucunu doğurmaktadır.

2. Ek Tasfiye Giderleri

Şirketin ek tasfiye için yeniden tesciline karar verilmesi hâlinde mahkeme, ilâve tasfiye işlemlerinin yapılabilmesi için son tasfiye memurlarını ya da tasfiye memuru olarak yeni bir veya birkaç kişiyi atar (TTK m. 547/2). Ek tasfiye memurları da sicile tescil ve ilân edilir. Normal tasfiye sürecinde olduğu gibi ek tasfiyede de bazı giderler söz konusudur. Özellikle, yapılacak masrafların önemli bir kısmını tasfiye memurlarının ücreti teşkil eder⁷⁶.

Kanımızca bu giderlerin karşılanması da kusura göre tayin edilmelidir. Şayet kast veya ihmâl söz konusu değilse giderler şirkete ait tasfiyeye tâbi tutulmamış malvarlığından karşılanır⁷⁷. Ek tasfiyeyi gerekli kılan olgunun malvarlığı ile ilgili olmaması ve ortada tasfiye aşamasında değerlendirilmemiş bir aktifin bulunmaması hâlinde ek tasfiye masraflarına talepte bulunan katlanacaktır⁷⁸. Buna karşın, ek tasfiye zorunluluğunun ortaya çıkması birilerinin kusuruna dayanıyorsa tıpkı yargılama giderlerinde olduğu gibi ek tasfiye giderleri de sorumlulardan tazmin edilmelidir⁷⁹.

---

⁷⁶ Şener, Ek Tasfiye, s. 96.

⁷⁷ Şirketin malvarlığı yeterli olduğu takdirde giderler, malvarlığının paraya çevrilmesi suretiyle elde edilen meblağdan karşılanır. Bu yönde bkz. Şener, Ek Tasfiye, s. 97-98.

⁷⁸ Karş. Şener, Ek Tasfiye, s. 97-98; Çakı, s. 218.

⁷⁹ Şener, Ek Tasfiye, s. 98-99.

F. EK TASFİYE İŞİNİN TİCARET SİCİL MÜDÜRLÜĞÜNE BIRAKILIP BIRAKILAMAYACAĞI MESELESİ

Anayasa m. 9'a göre yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemeler tarafından kullanılır. Mahkemeler tarafından kullanılması zorunlu olan yargı yetkisinden hukukî uyuşmazlıkların kesin olarak çözülmesi ve karara bağlanması faaliyeti anlaşılmalıdır⁸⁰. Dolayısıyla, çekişmeli yargı dışında mahkemeler tarafından yürütülen diğer faaliyetlerin başka kurumlara bırakılması Anayasa'nın 9. maddesine ayrılık teşkil etmeyecektir⁸¹. Bu bakımından, çekişmesiz yargı işlerinin mahkemelerin görev alanından çıkarılarak idarî mercilere bırakılmaları mümkündür.

Bazı çekişmesiz yargı işleri vardır ki, bunlar kişilerin hukukî durumlarını önemli ölçüde etkileyen ve pozitif hukuku bilen bir kişi tarafından menfaat temelli bir değerlendirmeyi gerektiren işlerdir⁸². Her ne kadar Anayasa'ya aykırı olmayacaksa da bu tür çekişmesiz yargı işlerinin noterlere veya ilgili idarî kurumlara bırakılması her zaman isabetli olmayabilir. Zira çekişmesiz yargı işlerinde soyut hukuk kuralının somut bir olaya uygulanması söz konusu olduğu için bu faaliyeti yerine getirecek kişinin yeterli hukuk bilgisine ve kavrayışına sahip olması gerekecektir. Bu bağlamda, örneğin noterler hukuk eğitimi alan kişiler oldukları için çekişmesiz yargı işlerinin noterlerce görülmesinde sorun yaşanmayacağı savunulabilir. Ancak örneğin maddî bir hatadan ibaret olmayan isim değişikliği taleplerinin nüfus müdürlüklerine bırakılması isabetli olmaz⁸³.

Bazı çekişmesiz yargı işleri ise basit bir onaylama, tescil veya belgeleme gibi idarî yönü ağır basan faaliyetlerdir⁸⁴. Bunların mahkemeler dışındaki başkaca kurumlara bırakılmasında bir sakınca bulunmamaktadır.

Ek tasfiye bir çekişmesiz yargı işi olduğu için yeniden tescil isteğinin mahkemeler dışında başka bir kurum tarafından incelenip karara bağlanmasında Anayasa'ya aykırılık gündeme gelmeyecektir. Buna karşın, ek tasfiye esasen ilgililerin hukukî durumlarını büyük ölçüde etkileyen ve menfaat temelli bir değerlendirmeyi gerektiren çekişmesiz bir yargı işidir. Bu sebeple, ek tasfiyenin başka kurumlara özellikle de ticaret sicil

⁸⁰ Süha Tanrıver, "Türk Hukuku Bağlamında Çekişmesiz Yargı ve Noterlik", Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C. II, Turhan Kitabevi, Ankara, 2010, s. 2018.

⁸¹ Tanrıver, Çekişmesiz Yargı, s. 2018.

⁸² Aras, Yargılama Usûlü, s. 22.

⁸³ 06.12.2019 tarih ve 7196 sayılı Kanun ile 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'na eklenen geçici m. 11'de üç yıl içerisinde yerleşim yerinin bulunduğu nüfus müdürlüğüne yazılı olarak başvurulması hâlinde 21.06.1934 tarihli ve 2525 sayılı Soyadı Kanunu m. 3'e aykırı soyadları ile yazım ve imla hatası veya düzeltme işareti kullanılmamasından kaynaklanan anlam değişiklikleri bulunan, genel ahlaka uygun olmayan, toplum tarafından gülünç karşılandığı değerlendirilen ad ve soyadlarının il veya ilçe idare kurulunun vereceği kararla bir defaya mahsus olmak üzere değiştirilebileceği öngörülmüştür. Anılan düzenleme ile maddî hatanın da ötesindeki isim değişikliği taleplerinin idarece incelenip karara bağlanmasının önü açılmıştır. Kanun koyucunun bu tercihinin yerinde olmadığını ifade etmek gerekir.

⁸⁴ Aras, Yargılama Usûlü, s. 22.

müdürlüklerine bırakılmasının yerinde olup olmayacağını değerlendirilmesi gerekmektedir.

Öğretide *Karahan*, şirketi sona erdiren fesih kararının hükümsüz olması hâliyle sınırlı olarak, önce mahkemeye başvurulup hükümsüzlüğün tespit edilmesi ve bu karar ile sicile tekrar tescil yapılmasının mı; yoksa başta ticaret sicil müdürlüğünden yeniden tescilin talep edilmesi ve devamında mahkemeden hükümsüzlüğün tespitine ilişkin bir kararın alınmasının mı gerekli olacağını tartışmıştır⁸⁵. Yazar, ticaret sicil müdürlüklerinde çalışan memurların çoğunlukla yeterli hukuk bilgisine sahip olmadıklarını, bu gerekçeyle fesih kararının hükümsüzlüğüne ilişkin bir ön değerlendirme yapmalarının sağlıklı sonuç vermeyeceğini savunmaktadır. Bu sebeple yazar, öncelikle hükümsüzlüğün tespitine ilişkin mahkeme kararının alınması akabinde sicile yeniden tescilin istenmesi gerektiğini kabul etmektedir.

Öğretide savunulan diğer bir görüş ise şirketin yeniden tescil talebinin ticaret sicil müdürlüğüne yöneltilebileceği yönündedir⁸⁶. Yargıtay'ın bir kararında da bu görüş benimsenmiştir⁸⁷. Buna göre, ek tasfiye işlemlerinin yapılması zorunluluğu ortaya çıktığı takdirde ilgililer ticaret sicil müdürlüğünden şirketin yeniden tescilini talep edebilir. Bu görüşü savunan *Alışkan* ise en azından ek tasfiyeyi gerektiren hususların açık olduğu hâllerde ticaret sicil müdürlüğünün bu talebi kabul ederek sicile tescil işlemini yapabileceğini isabetli olarak kabul etmektedir⁸⁸. Yazar, bunun mahkemelerin iş yükünü gereksiz yere artmasının da önüne geçeceğini ifade etmektedir. Ticaret sicil müdürlüğünün bu talebi reddetmesi hâlinde ise TTK m. 34 hükmü uyarınca ret kararına karşı sekiz gün içerisinde sicilin bulunduğu yerde yetkili olan asliye ticaret mahkemesine itiraz edebilir⁸⁹. *Alışkan*'a göre, sekiz günlük süre ticaret sicil müdürlüğünün kararına karşı

⁸⁵ *Karahan*, Tasfiye, s. 271-272.

⁸⁶ Uçar, s. 279; *Alışkan*, s. 37.

⁸⁷ “*Her ne kadar tasfiye memurları tasfiye işlemlerini tamamladıkları inancıyla kooperatifin feshiyle kayımlı ticaret sicilinden sildirmişler ve böylece kooperatifin tüzel kişiliği sicilde şeklen sona ermiş gibi görünüyor ise de; şu saptanan (hâlâ kooperatifin üzerinde kayıtlı bulunan ancak üyelere biri üzerine kaydedilmesi hususunda mahkeme ilamı olan) durum karşısında yasal anlamda tasfiye yapıldığından, başka bir ifadeyle tasfiyenin kanuna tam uygun olarak gerçekleştiğinden, dolayısıyla da kooperatifin tüzel kişiliğinin sona erdiğinden söz edilemez. Bu durumda, öncelikle kooperatif tasfiye memurlarınca, onların üstlenmemeleri hâlinde davacı (alacaklı) tarafından ticaret siciline müracaatla, kooperatif üzerine kayıtlı çekişmeli bağımsız bölümün kaldırıldığından bahisle, kooperatif tüzel kişiliğinin yasal anlamda son bulmadığı bildirilip, tüzel kişiliğin ihyası ve tasfiyenin devamı sağlanmak, bunun sonucu alındıktan sonra da ya tasfiye memurlarınca tapuda ferağ verilmek ya da davacının talebi doğrultusunda ilgili bağımsız bölümün onun adına intikali için usulü dairesinde karar alınıp, tapu sicil müdürlüğüne bildirilmek, böylece neticeye ulaşmak gerekirken, bu yönler üzerinde durulmaksızın ve tasfiye memurlarının anılan görevleri yerine getirmemeleri halinde ise gerçek hasım olan ve ihya edilen kooperatife dava açılması gerektiği düşünülmesizin, sırf tapu sicil müdürlüğü hasım gösterilerek açılan davanın kabulü suretiyle tescil kararı verilmesi doğru görülmediğinden hükmün bozulması gerekmiştir.*” 14. HD, T. 16.06.1994, E. 42/6, K. 8166 (*Karahan*, Tasfiye, s. 261-262, dn. 221).

⁸⁸ *Alışkan*, s. 38

⁸⁹ Uçar, s. 279; *Alışkan*, s. 38.

yapılacak itiraz açısından söz konusudur⁹⁰. Dolayısıyla, bu süre kaçırılmış olsa bile mahkemeye başvurularak şirketin yeniden tescili istenebilmelidir.

Kanaatimizce *Alışkan*'ın görüşü kabul edilebilir olsa da uygulanabilmesi için TTK m. 547 hükmünde değişikliğe gidilmesi gerekmektedir. Özellikle hangi durumların ek tasfiyeyi gerekli kılacağı madde metninde açıkça belirtilerek bu hâllerde ticaret sicil müdürlüğünün şirketin yeniden tesciline karar verebileceği öngörülebilir. Bu hâllerin sınırlı sayıda olmasının ve ek tasfiyenin zorunlu olduğunu gösteren belgelerin de açık bir şekilde öngörülmesinin isabetli olacağı savunulabilir. Ayrıca, Ticaret Sicili Yönetmeliği'nin⁹¹ 89. maddesine ticaret sicil müdürlüğünün mahkeme kararına gerek olmadan yeniden tescil kararı verebilmesi için ilgililerce hangi belgelerin getirilmesi gerektiğine ilişkin bir fıkra eklenebilir. Burada örneğin tapuda kayıtlı bir taşınmazın varlığı hâlinde tapu sicil müdürlüğünden bu durumu gösterir belge, şirkete ait bir banka hesabında bir miktar paranın bulunması hâlinde buna ilişkin bankadan alınacak yazı, şirketin taraf olduğu derdest bir davanın bulunması hâlinde ise ilgili mahkemeden alınacak bir yazı ile mahkemeye başvurmaksızın şirketin yeniden tescilinin istenebileceği düzenlenebilir. Böylece, çekişmesiz yargı işi olan ek tasfiyenin kanunda açıkça öngörülecek bazı hâllerde idareye bırakılabileceği ve bu sayede yargının iş yükünün azaltılabileceği savunulabilir.

III. İFLASTA EK TASFİYE İLE İRADİ EK TASFİYENİN KARŞILAŞTIRILMASI

İflâsın kapanmasından sonra da borçluya ait bir malvarlığı değerinin ortaya çıkması ihtimal dâhilindedir. Bu durum, genellikle borçlunun alacaklılardan mal kaçırma isteğinden veya borçluya ait malların bir kısmının yurtdışında bulunmasından kaynaklanmaktadır⁹². Bu sebeple, iflâs kapandıktan sonra tasfiyeye tâbi tutulmamış bir malvarlığı değerinin tespit edilmesi durumunda nasıl bir usûl izlenmesi gerektiği İcra ve İflas Kanunu m. 255'te düzenlenmiştir. İİK m. 255 özel nitelikte bir hüküm olduğu için iflâsın kapanmasından sonra ortaya çıkan mallar nedeniyle TTK m. 547 hükmünün uygulanması söz konusu olmaz⁹³.

İİK m. 255 hükmünün düzenlediği ek tasfiye usûlü ile TTK m. 547'nin belirlediği usûl arasında birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

1) İİK m. 254 hükmü uyarınca asliye ticaret mahkemesi tarafından iflâsın kapanmasına karar verilmesi ve şirketin sicilden re'sen silinmesi hâlinde tasfiye dışında kalan malvarlığı bulursa bile şirket

⁹⁰ *Alışkan*, s. 38.

⁹¹ Tarih: 27.01.2013, RG No: 28541.

⁹² Serdar Kale, "İflas Kapandıktan Sonra Borçluya Ait Yeni Mal Bulunması (İİK m. 255)", İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 1, 2015, s. 134.

⁹³ Kale, S., s. 134.

tamamen sona ermiştir⁹⁴. Ancak iflâs dışında sona eren ve sicilden terkin edilen bir şirkete ait tasfiye edilmemiş malvarlığı ortaya çıktığı takdirde şirketin tamamen sona erdiğinden bahsedilemez.

2) İİK m. 255 kapsamında ek tasfiyenin gerekli olup olmadığına iflâs dairesi karar verecektir. İflâs dairesi bir yargı mercii olmadığı için iflâsta ek tasfiye idarî bir faaliyettir. Buna karşın, TTK m. 547'ye göre ek tasfiye bir yargılama faaliyetidir.

3) İİK m. 255 hükmüne göre, iflâs kapandıktan sonra bir malvarlığı değerinin ortaya çıkması durumunda iflâs dairesi re'sen veya bir ilgilinin talebi üzerine harekete geçerek iflâs masasına ait bu malvarlığı unsuruna el koyar ve onu satar⁹⁵. Re'sen harekete geçme ilkesi geçerli olduğu için menfaati olmayan üçüncü kişiler dahi iflâs dairesini harekete geçirebilir⁹⁶. Oysa TTK m. 547'ye göre ek tasfiyede tasarruf ilkesi egemen olduğundan mahkemenin re'sen harekete geçmesi veya üçüncü kişilerin yeniden tescil talebinde bulunması mümkün değildir.

4) İİK m. 255'e göre iflâs dairesinin mala el konulması, malın satılması ve satıştan elde edilen bedelin aciz belgesi sahibi alacaklılar arasında sıralarına göre dağıtılması işlemlerinin yapılması için iflâsın yeniden açılması, alacaklıların toplanması ve yeni bir iflâs idaresi belirlenmesine gerek yoktur⁹⁷. İflâs dairesi, bu işlemleri iflâs süreci devam ediyormuş gibi bizzat yapar. Hâlbuki TTK m. 547'e göre ek tasfiyede mahkemece şirketin yeniden tesciline karar verilmesi ve ilave işlemlerin yapılabilmesi için son tasfiye memurlarının veya yeni bir veya birkaç kişinin tasfiye memuru olarak atanması gerekir.

5) İflâsta ek tasfiye yalnızca tasfiyeye tâbi tutulmamış bir mal veya hakkın bulunması hâlinde gündeme gelirken, normal ek tasfiyeye malvarlığı ile ilgili olmayan durumlarda da gidilebilmektedir.

SONUÇ

Tasfiye sürecinin eksiksiz ve usulüne uygun şekilde yapılmamasına rağmen ticaret sicilinden terkin edilen bir şirketin yeniden tescil edilerek eksikliklerin giderilmesini ve usulsüzlüklerin düzeltilmesini sağlayan hukukî kuruma ek tasfiye denilmektedir. Uygulamada ve öğretide bazı yazarlarca ihya olarak da adlandırılan bu kurum, ilk kez 6102 sayılı TTK'nın 547. maddesinde düzenlenmiştir.

Ek tasfiye yolunun işletilebilmesi için öncelikle ek tasfiyeyi gerektiren bir durumun ortaya çıkması, daha sonra TTK m. 547'de sınırlı olarak sayılan ilgililerden birinin şirketin yeniden tescili için mahkemeye başvurması gerekir. TTK m. 547'de sayılan kişilerin menfaatlerinin olup olmadığı aranmamalıdır. Zira bunların kanun gereği menfaatleri olduğu

⁹⁴ Şener, Ek Tasfiye, s. 110.

⁹⁵ Baki Kuru, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 1377; Şener, Ek Tasfiye, s. 110.

⁹⁶ Kale, S., s. 135.

⁹⁷ Kuru, El Kitabı, s. 1377.

varsayılmaktadır. Ek tasfiye yoluna başvuru için menfaatin yalnızca bu yolla sağlanabiliyor olması da şart değildir. Şayet ilgilinin yargıya başvurarak hakkını elde edebileceği birden fazla yol mevcutsa bunlardan dilediğini seçebilmelidir. Fakat, söz konusu menfaate yargıya başvurmak dışında bir yolla da ulaşılabilirse ek tasfiye talebinin yargılama şartı bulunmadığı gerekçeyle reddedileceği söylenebilir.

Ek tasfiye yolu, hem şekli ölçüde hem de maddi ölçüde göre bir yargılama faaliyetidir. Ancak öğretide ve uygulamada kabul edildiğinin aksine bir dava olmayıp HMK m. m. 382/1'de öngörülen uyuşmazlık yokluğu ve ileri sürülecek sübjektif bir hakkın bulunmaması ölçütlerine göre çekişmesiz bir yargı işidir. Bu sebeple ilgililerin, mahkemeden şirketin yeniden tescilini talep ederken hasım göstermelerine gerek yoktur. Uygulamada yasal hasım olarak nitelendirilen ticaret sicil müdürlüğü ise aslında hasım olmayıp yalnızca ilgili durumundadır. Keza tasfiye memurları da ilgili konumunda olup, bunların hasım olarak kabul edilmeleri hatalı bir uygulamadır.

Ek tasfiyenin şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden talep edilmesi gerekmektedir (TTK m. 5/1; TTK m. 547/1). Burada kesin yetki söz konusudur. HMK m. 385/1 uyarınca ek tasfiye yargılamasında basit yargılama usûlü uygulanır. Ek tasfiyede re'sen araştırma ilkesi geçerli olduğu için (HMK m. 385/2) maddi olaylar ve ispat araçları mahkemece toplanır ve karar buna göre verilir.

Çekişmesiz yargı işlerinden olması sebebiyle ek tasfiyede yargılama ve ek tasfiye giderlerine bu yola başvuran ilgili katlanacaktır. Ancak ek tasfiyeyi zorunlu kılan hususların ortaya çıkmasında birilerine kusur isnat edilebiliyorsa, talepte bulunan ilgili bu kişilere karşı sorumluluk davası açabilecektir. Ancak olayda kusur söz konusu değilse ve şirkete ait değerlendirilmemiş bir malvarlığının da bulunması hâlinde başvuruunun yaptığı giderler tasfiye edilecek bu malvarlığı değerinden karşılanmalıdır. Ek tasfiyeye malvarlığı ile ilgili olmayan bir sebeple başvurulması ve dolayısıyla ortada tasfiye edilecek bir aktifin bulunmaması hâlinde ise yargılama ve ek masrafları talepte bulunan kişi üzerinde bırakılacaktır.

Bazı çekişmesiz yargı işlerinde olduğu gibi ek tasfiye talepleri de mahkemelerin görev alanından çıkarılarak idari mercilere bırakılabilir. Bu durum Anayasa m. 9'a aykırılık oluşturmaz. Fakat her çekişmesiz yargı işi, idareye bırakılmaya elverişli değildir. Ek tasfiye işi de ilgililerin hukuki durumlarını önemli ölçüde etkileyen, hukuk kavrayışına sahip kişi veya kişilerce incelenip karara bağlanması gereken işlerdendir. Dolayısıyla tüm ek tasfiye taleplerinin bir idari makam tarafından incelenip karara bağlanması mâkul bir tercih olmayacaktır. Buna karşın, kanaatimizce ek tasfiyeyi gerekli kılan bazı sınırlı hâllerde bir hukukçunun değerlendirme yapmasına gerek olmayacağı düşüncesiyle ticaret sicil müdürlüklerince şirketin sicile yeniden tesciline karar verilebileceği öngörülebilir.

KAYNAKÇA

- Akil C, “Vesayete İlişkin Olanlar Dışında Türk Medeni Kanunu’nda Yer Alan Çekişmesiz Yargı İşleri”, C. 62, S. 4, 2013, AÜHFD, s. 923-969.
- Akkan M, Pekcanıtez Usûl Medeni Usûl Hukuku, Cilt I, 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- Aksoy M A, Sermaye Şirketlerinde ve Kooperatiflerde Ek Tasfiye, Gazi Kitabevi, Ankara, 2019.
- Alangoya H Y/ Yıldırım MK/ Deren-Yıldırım N, Medenî Usul Hukuku Esasları, Beta Yayıncılık, 8. Tıpkı Bası, İstanbul, 2011.
- Albayrak H, İflasın Kaldırılması, Yetkin Yayınları, Ankara, 2007.
- Alışkan M, “Anonim Şirketlerde Sicil Kaydının ve Tasfiyenin Yeniden Açılması (=İhya)”, S. 59-60, 2009, BÜHF Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, s. 7-47.
- Al Kılıç Ş, Anonim Şirketlerde Tasfiyeden Dönme, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.
- Ansay SŞ, Hukuk Yargılama Usulleri, Güzel Sanatlar Matbaası, 7. Baskı, Ankara, 1960.
- Aras A, Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usûlü, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017 (*Yargılama Usûlü*).
- Aras A, “Çekişmesiz Yargı İşlerinde Görev ve Yetki”, C. 7, S. 1, 2016, İnÜHFD, s. 65-85.
- Arslan R / Tanrıver S, Yargı Örgütü Hukuku, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2001.
- Arslan R/ Yılmaz E/ Taşpınar Ayvaz S/ Hanağası E, Medenî Usul Hukuku, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.
- Arslanlı H, Anonim Şirketler, IV. Kısım Anonim Şirketin Hesapları – V. Kısım Anonim Şirketin İnfisahı ve Tasfiyesi, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1961.
- Atalı M, “Avusturya Hukukunda Çekişmesiz Yargı”, Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı-IV, Ankara, 2005, ss. 50-105.
- Atalı M, Pekcanıtez Usûl Medeni Usûl Hukuku, Cilt III, 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017 (*Pekcanıtez Usûl*).
- Atalı M/ Ermenek İ/ Erdoğan E, Medenî Usûl Hukuku, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.
- Atalı M/ Ermenek İ/ Ünal Kaya H, Yargı Örgütü, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- Ayhan R/ Çağlar H/ Özdamar M, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.
- Beck-Online Grosskommentar, Hrsg. Gerald Spindler/ Eberhard Stolz, C. H. Beck Verlag, München, 2020 (*BeckOGK/Yazar*).

- Bahtiyar M, Ortaklıklar Hukuku, 13. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2019.
- Berkin N M, Medenî Usul Hukuku Esasları, Hamle Matbaası, İstanbul, 1969.
- Bilge M E, “Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi”, C. XVI, S. 3-4, 2012, EÜHFD, s. 261-294.
- Bilge N / Önen E, Medenî Yargılama Hukuku Dersleri, Sevinç Matbaası, 3. Baskı, Ankara, 1978.
- Bilgili F / Demirkapı E, Şirketler Hukuku, Dora Basım-Yayın Dağıtım, 9. Baskı, Bursa, 2013.
- Boran Güneysu N, “Anonim Şirkette Ek Tasfiyenin Medenî Yargılama Hukukunda Görünümü”, Prof. Dr. Selçuk Öztek’e Armağan, C. 1, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2022, s. 575-619.
- Budak A C, Medeni Usul Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2000.
- Budak A C / Karaaslan V, Medenî Usul Hukuku, Adalet Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 2020.
- Çakı G, Anonim Ortaklık Tasfiyesinde Alacakların Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- Erdogan R, “Anonim Şirketlerde Ek Tasfiye”, Yıl: 11, S. 43, 2020, TAAD, s. 115-143.
- Eriş G, Ticari İşletme ve Şirketler, C. III, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.
- Görgün Ş / Börü L / Toraman B / Kodakoğlu M, Medenî Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, 8. Baskı, Ankara, 2019.
- Güven Ş, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirketlerin Sona Ermesi ve Tasfiyesi”, C. 1, S. 1, 2016, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 35-63.
- Hanağası E, Davada Menfaat, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009.
- Hayran Polat M, “Ek Tasfiye Amacıyla Şirketin Yeniden Tescilinin Talep Edildiği Yargılamada Uygulanacak Olan Yargılama Usulünün Değerlendirilmesi”, S. 69, 2022, Adalet Dergisi, s. 491-512.
- Hırş E, Ticaret Hukuku Dersleri, 3. Bası, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1948.
- İmregün O, Anonim Ortaklıklar, 4. Bası, Yasa Yayınları, İstanbul, 1989.
- Kale İE, Şirketler Hukukunda Çekişmesiz Yargı İşleri, Yayımlanmamış YL Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi SBE, Afyonkarahisar, 2019.
- Kale S, “İflas Kapandıktan Sonra Borçluya Ait Yeni Mal Bulunması (İİK m. 255)”, C. 2, S. 1, 2015, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 134.
- Karahan S, Anonim Şirketlerde Tasfiye, Mimoza Yayınları, Konya, 1998 (*Tasfiye*).
- Karahan S, “Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye”, Prof. Dr. Ömer Teoman’a 55. Yaş Günü Armağanı, C. I, Beta Yayınları, İstanbul, 2002, s. 445-458 (*Ek Tasfiye*).

Karahan S, “Anonim ve Limited Şirketlerde İhya ve Tasfiyeden Dönme (Karar Tahlili)”, Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan, İstanbul, 2003, s. 277-293 (*İhya*).

Karaman Coşgun Ö, Anonim Şirketin Tasfiyesi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.

Karayağın Y, Ticaret Hukuku II. Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara, 1973.

Karlı A, Medeni Muhakeme Hukuku, 4. Baskı, Alternatif Yayıncılık, İstanbul, 2014.

Kendigelen A, Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 3. Tıpkı Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.

Kervankıran E, Anonim Şirketlerin Tasfiyesi, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015.

Kodakoğlu M, Medenî Usul Hukukunda Aslı Müdahale, Legem Yayıncılık, Ankara, 2018.

Kuru B, Hukuk Muhakemeleri Usulü, Cilt I, Demir Demir Yayıncılık, 6. Baskı, İstanbul, 2001 (*Muhakeme C. I*).

Kuru B, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.

Kuru B, Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019 (*Usul*).

Kuru B, Nizasız Kaza, Ajans Türk Matbaası, Ankara, 1961 (*Nizasız Kaza*).

Meriç N, Medenî Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi, Yetkin Yayınları, Ankara, 2011.

Ocak N, “Anonim Şirketlerde Ek Tasfiye”, C. 20, S. 229, 2022, Legal Hukuk Dergisi, s. 51-82.

Önen E, Medeni Yargılama Hukuku, Sevinç Matbaası, Ankara, 1979.

Pekcanitez H / Atalay O / Özekes M, Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 8. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.

Pınar H, “Anonim Şirketlerde Sona Erme ve Tasfiye”, Şirketler Hukuku, Sami Karahan (Ed.), Mimoza Yayınları, Konya, 2013, s. 751-779.

Poroy R/ Tekinalp Ü/ Çamoğlu E, Ortaklıklar Hukuku – II, 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019.

Postacıoğlu İE, Medeni Usul Hukuku Dersleri, Sulhi Garan Matbaası, 6. Bası, İstanbul, 1975.

Rüzgaresen C, “Çekişmesiz Yargıda Dosyanın İşlemden Kaldırılma Sebepleri ve Kaldırılma Usulü”, C. 5, S. 1, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Arş. Gör. Ceren Damar Şenel Armağanı C. III, 2020, s. 2637-2656 (*Çekişmesiz Yargı*).

Rüzgaresen C, Medeni Muhakeme Hukukunda Usul Ekonomisi İlkesi, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013.

Songur D, “Türk Hukukunda Şirketlerin İhyası”, Prof. Dr. Sabih Arkan’a Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 995-1023.

Şener O H, Anonim Ortaklıkta Ek Tasfiye (İhya), Adalet Yayınevi, Ankara, 2015 (*Ek Tasfiye*).

Şener O H, Ortaklıklar Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 4. Bası, Ankara, 2019 (*Ortaklıklar*).

Tanrıver S, Medenî Usûl Hukuku, Cilt I, Yetkin Yayınları, 2. Bası, Ankara, 2018 (*Usûl*).

Tanrıver S, “Türk Hukuku Bağlamında Çekişmesiz Yargı ve Noterlik”, Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan C. II, Turhan Kitabevi, Ankara, 2010, s. 2013-2024 (*Çekişmesiz Yargı*).

Taşpınar Ayvaz S, “Mahkeme Kararıyla Düzeltilmiş Nüfus Kayıtları Hakkında Tekrar Mahkemeye Başvurulabilir Mi?”, Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan, C. 2, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 1851-1878.

Tekil F, Anonim Şirketler Hukuku, 2. Bası, İstanbul, 1998.

Topal Ö, “TMK m. 173/2 ve 3’de Yer Alan Hususların Çekişmesiz Yargı İşİ Olup Olmadığının Değerlendirilmesi”, C. XVIII, S. 3-4, 2014, EÜHFD, s. 193-228.

Uçar S, Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye, Kazancı Matbaacılık, İstanbul, 1996.

von Steiger F, İsviçrede Anonim Şirketler Hukuku, Çev. Tahir Çağa, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1968.

Yıldırım K, “Alman Hukukunda Çekişmesiz Yargı”, Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı-IV, Ankara, 2005, s. 18-48.

Yıldız Ş, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 548. Maddesine Göre Tasfiyeden Dönme”, Y. 15, S. 30, 2016/3, İTÜSBD, s. 131-148.

Yılmaz A, “Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim ve Limited Şirketlerde Ek Tasfiye”, C. XXXII, S. 2, 2016, BATİDER, s. 149-173.

Yılmaz E, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi Cilt 3, Yetkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2017.